

Pilar 3
SpareBank 1 SMN
2012

Innholdsfortegnelse

1. KAPITALDEKNINGSREGELVERKET	2
2. RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 SMN.....	6
3. REGULATORISK KAPITALDEKNING (PILAR 1)	15
3.1 KREDITTRISIKO	19
3.2 MARKEDSRISIKO	29
3.3 LIKVIDITETSRISIKO	29
3.4 OPERASJONELL RISIKO	32
4. ØKONOMISK KAPITAL (PILAR 2).....	32
4.1 OPPSUMMERING	32
4.2 KREDITTRISIKO	34
4.3 MARKEDSRISIKO	35
4.4 OPERASJONELL RISIKO	36
4.5 LIKVIDITETSRISIKO	36
4.6 EIERRISIKO	37
4.7 FORRETNINGSRISIKO	38
4.8 STRATEGISK RISIKO.....	38
5. SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV	39

1. KAPITALDEKNINGSREGELVERKET

Dagens kapitaldekningsregler

EUs direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1. januar 2007. Regelverket bygger på en ny standard for kapitaldekningsberegninger fra Bank for International Settlements (BIS). Formålet med kapitaldekningsregelverket var å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 2: Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

I de påfølgende kapitlene er det redegjort nærmere for innholdet i den enkelte pilar.

Pilar 1

Regelverket er en videreutvikling av det tidligere regelverket (Basel I). Minimumskravet til kapitaldekning er fortsatt 8 % av beregningsgrunnlaget.

De store endringene er primært knyttet til hvordan en beregner kapitalkravet for kredittrisiko og introduksjonen av et eksplisitt kapitalkrav for operasjonell risiko. Gjeldende krav til kapitaldekning for markedsrisiko berøres i mindre grad av det nye regelverket.

$$\frac{\text{Kjernekapital} + \text{Tilleggskapital}}{\text{Kredittrisiko} + \text{Markedsrisiko} + \text{Operasjonell risiko}} \geq 8 \%$$

Figuren nedenfor viser de ulike metodene bankene kan benytte for å komme frem til beregningsgrunnlaget.

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB-metode *)	Interne målemetoder *)	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode *)		AMA-metoden *)

*) Metodene krever godkjenning av Finanstilsynet

Figur 1 - kapitalkravsmodeller

For banker som er godkjent å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko, betyr det at det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko er basert på bankens interne risikovurderinger. Dette vil gjøre det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad vil samsvare med risikoen i de underliggende porteføljer.

Ved bruk av Grunnleggende IRB-metode beregnes risikoparametere PD (misligholdssannsynlighet) og S (størrelsesparameter) ved bruk av egne modeller. Risikoparametrene KF (konverteringsfaktor til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold, "EAD") og LGD (tapsgrad gitt mislighold) er sjablongregler fastsatt i Forskrift om Kapitalkrav.

Ved bruk av Avansert IRB-metode for massemarked beregnes risikoparametrene EAD, PD, KF og LGD ved bruk av egne modeller. Disse parametrene benyttes for beregning av kapitalkravet.

Implementering av kapitaldekningsregelverket i SpareBank 1 SMN

Figuren nedenfor viser de hovedmetodene som SpareBank 1 SMN bruker ved beregning av kapitalkravene for henholdsvis kreditt-, markeds- og operasjonell risiko.

Kredittrisiko	Valgt metode
Stater	Standardmetoden *1)
Institusjoner	Standardmetoden *1)
Foretak	IRB Grunnleggende *2)
Massemarked	IRB
Egenkapitalposisjoner	IRB (Forenklet risikovekt metode)
Markedsrisiko	Standardmetoden
Operasjonell risiko	Basismetoden

Figur 2 - anvendte regulatorisk beregningsmodeller

SpareBank 1 SMN har fått godkjenning av Finanstilsynet til å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittisiko fra og med 2007.

1: Det er gitt permanent unntak for stater og institusjoner

2: Enkelte mindre porteføljer rapporteres etter standardmetoden

Datterselskapet SpareBank 1 SMN Finans AS har implementert PD-baserte kredittmodeller for porteføljeoppfølging og implementerte i 2011 også PD-modeller for anvendelse i innvilgelsesprosessen. Selskapet bygger erfaring med modellene, og det er planer om en senere overgang til IRB-metoden., og porteføljen rapporteres derfor etter standardmetoden inntil videre. Selskapets hovedvirksomhet er leasingfinansiering samt billån med salgspant. Ved årsskiftet utgjorde beregningsgrunnlaget for SpareBank 1 SMN Finans AS 3,67 % av beregningsgrunnlaget for kredittisiko beregnet etter nye kapitaldekningsregler for konsernet.

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 2 stiller krav til bankens prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå, ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process). ICAAP omfatter risikotyper som ikke er dekket av pilar 1, og skal være fremoverskuende. I tillegg definerer pilar 2 Finanstilsynets tilsynsprosesser.

Tilsynsmyndighetene skal gjennomgå og evaluere bankenes interne vurdering av kapitalbehov og strategier. I tillegg skal tilsynsmyndighetene overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene.

Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Rapporteringskravet i forhold til Pilar 3 fremgår av kapitalkravsforskriftens del IX, kapittel 45 og 46. Formålet med Pilar 3 er å supplere minimumskravene i Pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i Pilar 2. Pilar 3 skal bidra

til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig når bankene i større grad kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

Informasjonskravene fører til at alle institusjoner skal publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikokontrollen er oppbygd og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder bankene benytter i Pilar 1.

Det er et krav om at offentliggjøring skal skje på internett.

SpareBank 1 SMN publiserer utfyllende analyser og datagrunnlag kvartalsvis gjennom "Supplementary Information"

Nye reguleringer

Krav om minimumskrav til ren kjernekapital på 9 %

Finanstilsynet kunngjorde i en pressemelding 8. desember 2011 at de støttet EBAs plan for oppkapitalisering, og i motsetning til EBA legger det norske tilsynet til grunn at kravet skal gjelde alle norske banker og finansieringsforetak. For å tilfredsstille kravet gjennomførte SpareBank 1 SMN to kapitalutvidelser i første halvår 2012. Ved utgangen av 2012 var ren kjernekapitaldekning på 10,0 % inkludert overgangsordning.

Nye kapitaldekningsregler (Basel III)

Som en følge av den internasjonale finanskrisen ble det klart at dagens regelverk ikke har vært tilstrekkelig robust til at man har vært i stand til å regulere seg vekk fra krisen. Konsekvensen av dette er en rekke endringer i regelverket for å sikre økt robusthet. Forslagene i CRD IV er vurdert av Finanstilsynet og Norges bank, og de norske tilsynsmyndighetene støtter de internasjonale forslagene.

Nye krav til nivå og sammensetning av kjernekapital

Selv om minimum kapitaldekningsnivå ikke er endret vil det på internasjonalt nivå finne sted en vesentlig skjerping av krav til sammensetning av kjernekapitalen. Finanstilsynet i Norge har ligget i forkant, og de fleste av forslagene til innstramming av fradrag i kjernekapital vil derfor ha mindre effekt for norske banker enn for en del andre finansinstitusjoner i Europa.

For SpareBank 1 SMN er det i hovedsak tre forhold som vil ha negativ effekt på fremtidig beregning av kjernekapital:

- I dagens kapitaldekningsregelverk går 50 % av regulatorisk forventet tap (EL) som ikke dekkes av regnskapsmessige individuelle og gruppevise nedskrivninger til fradrag i bankens kjernekapital, mens de resterende 50 % går til fradrag i tilleggskapitalen. I det nye regimet vil hele beløpet gå til fradrag i kjernekapitalen. Størrelsen på dette fradraget er i betydelig grad påvirket av at det regulatorisk tapsgrad (LGD) for grunnleggende IRB er på 45 %.
Dersom reglene hadde vært gjeldende fra 31.12.2012 ville dette ha medført at konsernets kjernekapital hadde blitt redusert med 179 millioner kroner, som ville redusert ren kjernekapitaldekning med 0,2 % - poeng.
- Eierposter i andre finansinstitusjoner hvor SpareBank 1 SMN ikke beregner kapitalbehov etter reglene i konsolideringsforskriften går til fradrag i kjerne- og tilleggskapitalen. Denne kapitalkravsreserven vil, for den delen som overstiger 10 % av ren kjernekapital, gå til fradrag i kjernekapital i sin helhet.

Dersom reglene hadde vært gjeldende fra 31.12.2012 ville dette ha medført at konsernets rene kjernekapital hadde blitt styrket med 30 millioner kroner. I tillegg ville bankens beregningsgrunnlag økt for den del av eierpostene som ikke går til fradrag i kjernekapitalen. Netto effekt av disse endringene ville vært tilnærmet 0.

SpareBank 1 SMN har solgt 2/3-deler av sin eierandel i SpareBank 1 Oslo i q1 2013. Basel III-effekten av dette ville vært en styrking av ren kjernekapital med ca 0,4 %-poeng.

- Kapitalkravsforskriften ble endret for å reflektere norske tilpasninger til CRD II/III. Dette medførte at bankens fondsobligasjoner over tid ikke vil kvalifisere for å telle med som kjernekapital. Gjennom Basel III er regelverket ytterligere innskjerpet, og bankens utestående fondsobligasjoner vil ikke kvalifisere som kjernekapital under det fremtidige regelverket. Dersom reglene hadde vært gjeldende fra 31.12.2012 ville dette ha medført at konsernets kjernekapital hadde blitt redusert med 1.103 millioner kroner, som ville redusert konsernets kjernekapitaldekning med 1,5 %-poeng. Ren kjernekapitaldekning vil bli uendret.

SpareBank 1 SMN har etablert et prosjekt for å kunne gå over til Avansert IRB for bedriftsmarkedsporteføljen, slik at banken kan benytte interne estimat på regulatorisk tapsgrad. Dersom banken får godkjenning vil det medføre at både regulatorisk forventet tap, samt kapitalkrav for bedriftsmarkedsporteføljen vil bli redusert.

Innføring av et uvektet kapitalkrav (Leverage Ratio)

Lave kapitalvekter har medført at institusjoner har kunnet ha betydelige eksponeringer som har hatt lave risikovekter. Verdifall på disse posisjonene medførte en svekkelse av soliditet og et behov for avvikling av posisjoner for å styrke kapitaldekningen. På grunn av de lave risikovektene medførte det at vesentlige posisjoner ble realisert, og forsterket prisfallet. Innføring av et uvektet kapitalkrav vil bidra til å dempe disse effektene.

I tillegg til regnskapsmessig balanse skal det foretas justeringer for off-balance poster. Det foreløpige forslaget er på 3 % og vil ikke påvirke konsernets kapitalbehov.

Innføring av nye kapitalbuffer

Bufferkravet er todelt, en bevaringsbuffer og en motsyklisk buffer.

Kravet til bevaringsbuffer på 2,5 % av bankens beregningsgrunnlag gjelder alltid. I bevaringsbufferen er det ulike restriksjoner på en banks utdeling av overskudd avhengig av hvor i bufferområdet en bank befinner seg. Dersom banken er nær minstekravet til egenkapital, er restriksjonene store. Dersom banken nesten oppfyller bufferkravet er restriksjonene små.

Når det motsykliske bufferkravet skrur på av myndighetene, øker mengden bufferkapital en bank må ha for ikke å møte restriksjoner på utdeling av overskuddet, og hele skalaen for restriksjonene strekkes tilsvarende.

Baselkomiteens forslag om motsyklisk kapitalbuffer innebærer at banker kan pålegges et tilleggskrav til egenkapitalen dersom systemrisikoen i økonomien øker, for eksempel på grunn av høye formuespriser og høyt kredittvolum.

Tilleggskravet skal gjelde alle banker, siden denne systemrisikoen også kan ramme banker som ikke selv har hatt svært høy utlansvekst. Den viktigste virkningen av tilleggskravet vil normalt være at bankene blir bedre rustet til å dekke tapene om de skulle komme.

Tilleggskravet vil kunne være fra null til 2,5 prosent og fastsettes av nasjonale tilsynsmyndigheter. Etter Baselkomiteens forslag vil kravet gjelde alle banker som gir kreditt til kunder i vedkommende land. Utenlandske banker og deres filialer skal pålegges bufferkrav på utlån til vertslandet av hjemlandets myndigheter, i samsvar med det vertslandet bestemmer

Fremoverskuende nedskrivninger

Overgangen til nye nedskrivningsregler medførte en betydelig tilbakeføring av tapsavsetninger i banknæringen, både i Norge og utlandet. Kravet om objektivt observerbare bevis som grunnlag for nedskrivning (incurred loss) har som konsekvens av nedskrivningene blir konjunkturfølsomme. Det er stilt spørsmål ved om disse egenskapene er konjunkturfosterkende (prosykliske).

Internasjonalt jobbes det nå med en overgang til fremoverskuende nedskrivninger (expected loss). Det er flere utfordringer knyttet til disse endringene, men IASB og FASB jobber med tanke på å etablere et felles regelverk som skal erstatte IAS 39. For kapitaldekningsformål reduseres allerede kjernekapitalen med 50 % av differansen

mellom regnskapsmessige nedskrivninger og regulatorisk forventet tap. Dette vil bidra til å redusere de kapitaldekningsmessige konsekvensene av det nye regelverket.

Innføring av kvantitative likviditetskrav

Innføring av likviditetskrav (LCR)

Finansinstitusjoner møter stadig strengere krav for å ha en tilstrekkelig likviditetsbuffer for å overleve perioder med stort stress. LCR (Liquidity Coverage Ratio) har store likhetstrekk med tradisjonelle likviditetsindikatorer, men stiller strenge krav til hva som kvalifiserer som likvide aktiva. I hovedsak inngår kontanter, statspapirer og svært likvide aktiva (i dette tilfelle definert som obligasjoner med fortrinnsrett og godt ratede industriobligasjoner). Disse aktivaene skal dekke en netto negativ kontantstrøm i en stresset periode på 30 dager. I stresset inngår både balanse og off-balanceposter. Det lovkrav forventes innført i 2015.

Innføring av krav om langsiktig finansiering (NSFR)

I etterkant av finanskrisen har fokus i større grad rettet seg mot løpetiden på bankens finansiering. Gjennom etablering av dette nøkkeltallet skal en sikre at bankens eiendelsside i balansen er tilstrekkelig langsiktig og stabilt finansiert, i dette tilfellet definert som finansiert med løpetider over ett år. Kravet forventes innført i 2018.

2. RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 SMN

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og å ha en så høy kvalitet i sin risikooppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, risikojustert avkastning, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital og samt regulatorisk kapitaldekning.

Prinsippene for risikostyring i SpareBank 1 SMN er fastsatt i bankens risikostyringspolicy. Banken legger stor vekt på å identifisere, måle, styre og følge opp sentrale risikoer for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatt risikoprofil og strategier

Risikostyringen i konsernet skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse.

Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen og risikokostnadene, og gjennom dette å skape et bedre beslutningsgrunnlag
- Å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Å unngå uventede negative hendelser som kan være ødeleggende for konsernets drift og omdømme i markedet

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke uventede tap.

Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Styret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital, men beregningen forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov, legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som sikrer at sannsynligheten for at en hendelse inntreffer er svært lav.

Avkastningen på risikojustert kapital er et av de viktigste strategiske resultatmålene i den interne styringen av SpareBank 1 SMN. Dette innebærer at forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten, og at det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen. Beregningene av risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikogrupper og forretningsområder. I tillegg måles og følges risikoen opp gjennom måling av blant annet rammebruk og viktige porteføljerisikomål.

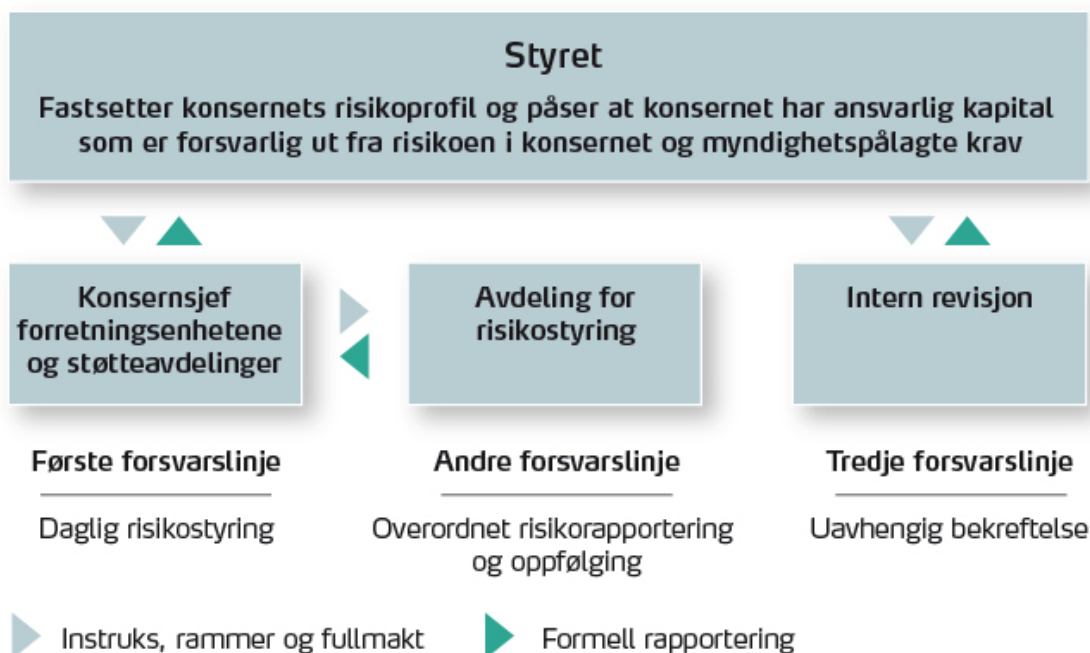
Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av Risk Management, som er uavhengig av de enkelte forretningsområdene i konsernet.

ANSVAR FOR RISIKOSTYRING OG KONTROLL

Risikostyring og kontroll er en del av SpareBank 1 SMN sin virksomhetsstyring som er beskrevet i kapitlet “Eierstyring og selskapsledelse” i årsrapporten. Konsernets kontroll- og styringsmodell tar sikte på uavhengighet i risikorapporteringen, hvor ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt. SpareBank 1 SMN har gjennom flere år lagt ned store ressurser i å utvikle effektive risikostyringsprosesser for å identifisere, måle og styre risiko.

I prosessen for risiko- og kapitalstyring er organisasjonskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Organisasjonskulturen omfatter ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak.

Konsernet legger vekt på en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll og dette er organisert med en tredeling av risikostyringsprosessen:

Figur 3 - roller og ansvar i risikostyringen

Risikostyringsprosessen i SMN deles inn i følgende funksjoner:

- en utøvende funksjon (inkluderer både linje (kundeansvar) og stab (styring/støtte/kontroll))
- en uavhengig overvåkingsfunksjon (Risk Management)
- en uavhengig bekreftelsesfunksjon (intern revisjon)

Denne kontroll- og styringsmodellen skal sikre uavhengighet i beslutning og rapportering, og ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt spesielt. Et viktig prinsipp er at risikostyringsprosessen er en integrert del av den daglige virksomheten. Etableringen av Risk Management funksjonen fjerner ikke noe av resultatenshetenes ansvar for god risikostyring.

Et viktig fundament i en effektiv risikostyring vil være en sterk risikokultur, som kjennetegnes ved høy bevissthet om risiko og risikostyring i hele konsernet. Et slikt grunnlag innebærer at hver medarbeider har en god forståelse

for sin egen virksomhet og handlinger, og de risikoer som er forbundet med dette. Ansvaret for risikostyring er delt mellom styret, konsernledelsen og linjeledelsen.

Bankens risikostyringsprosess tar utgangspunkt i styrevedtatte strategier for overordnet risikostyring samt vurdering av kapital situasjon som definerer risikoappetitt samt økonomisk kapasitet for risikoeksponering.

Videre vedtas risikostyringsstrategier for ulike risikotyper, samt strategier for de ulike forretningsområdene som oversetter risikoappetitt og ambisjoner til konkrete mål.

Det legges vekt på at forretnings- og risikostyringsstrategiene er godt avstemt. Løpende utvikling i forhold til forretningsmessig mål oppnåelse rapporteres til styret på månedsbasis gjennom blant annet konsernsjefens målekort, regnskapsrapportering samt statusrapporter fra divisjonene. Dette danner grunnlaget for at styret kan vurdere om enhetene når sine forretningsmessige mål.

Styret mottar en kvartalsvis risikorapport som gir styret grunnlag for å påse at aktivitetene gjennomføres innenfor den risikoprofil som styret har vedtatt.

Videre bekrefter internrevisjonen at aktivitetene er gjennomført innenfor det rammeverk for internkontroll som er etablert, samt at dette rammeverket er hensiktsmessig. Internrevisjonen møter styrets revisjonsutvalg i forkant av styrebehandlingen for å gjennomgå funn og observasjoner.

Styringssystemer

Banken har utviklet en applikasjonsportefølje av styringssystemer som er distribuert til alle ledere i banken.

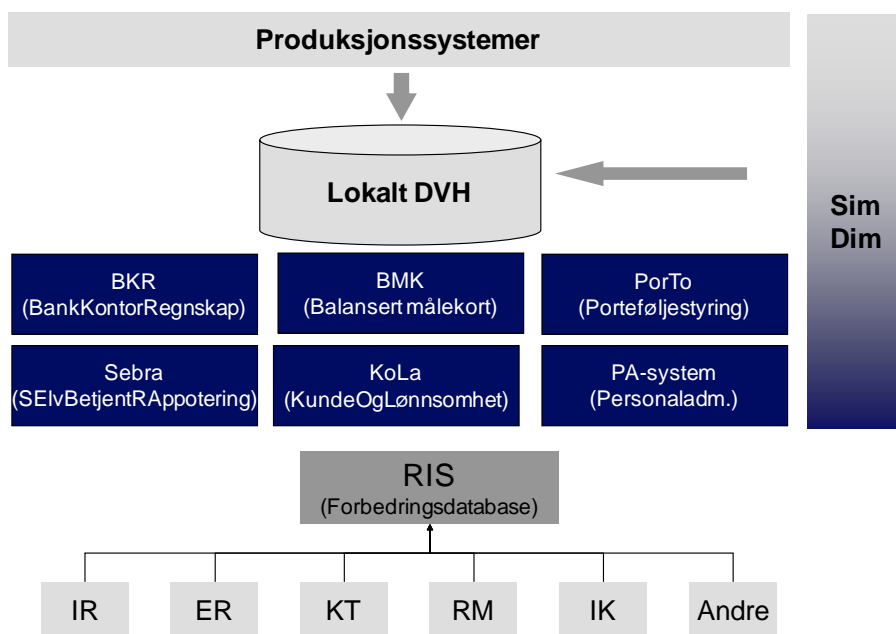
Flere av ledelsesinformasjonssystemene er sentrale i avlesing, analyse, dokumentasjon, rapportering og lagring av informasjon knyttet til både sentrale parametre i konsernets IRB-system, samt oppfølging av forbedringstiltak. De viktigste systemene i denne sammenheng er:

1. Balansert målekort (BMK), som utvikles for hver divisjon, og som har med sentrale indikatorer som er tett knyttet til IRB-systemet. Som f. eks risikojustert avkastning, andel høyrisiko, kredittkvalitet og mislighold
2. Porteføljestyringssystemet (PorTo), som er konsernets system for å avlese og rapportere sentrale risikoparametre knyttet til utlånsaktiviteten, herunder:
 - Misligholdssannsynlighet (PD)
 - Tapssannsynlighet gitt mislighold (LGD)
 - Eksponering gitt mislighold (EAD)
 - Forventet tap (EL)
 - Uventet tap (UL)
 - Risikojustert avkastning (RARORAC)
 - Tapsutsatte engasjementer

Porteføljestyringssystemet gir også oversikt over faktisk migrasjon og grunnlagsdata for validering og stresstesting. Systemet er fleksibelt, og det er enkelt for den enkelte bruker å eksportere data over i regneark for å gjøre sensitivitetsanalyser og what-if analyser på egen portefølje.

Porto benyttes også som utgangspunkt for budsjettering og fastsettelse av kredittstrategiske mål for kommende periode.

3. Risiko- og informasjonssystemet (RIs) som er en database for oppfølging av forbedringsområder knyttet til ulike hoved- og delprosesser eller sentrale fagområder i konsernet.

Figur 4 - oversikt rapporteringssystemer

Styret i SpareBank 1 SMN har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatte risikoprofil og myndighetspålagte krav. Konsernets styre fastsetter de overordnede målsettingene som risikoprofil, avkastningsmål og hvordan kapitalen skal fordeles på de ulike forretningsområdene. Styret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet, samt alle vesentlige aspekter ved risikostyringsmodellene og beslutningsprosessene.

Konsernsjefen har ansvaret for risikostyringen. Dette betyr at konsernsjef er ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i konsernet, og at risikoeksponeringen overvåkes. Konsernsjefen er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Forretningsområdene har ansvaret for den daglige risikostyringen innenfor sitt ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikostyringen og risikoeksponeringen er innenfor de rammer og overordnede styringsprinsipper som er besluttet av styret eller konsernsjef.

Avdeling for risikostyring er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer direkte til konsernsjef. Avdelingen har ansvaret for konsernets risikomodeller og for videreutvikling av effektive risikostyringssystemer. Avdelingen er videre ansvarlig for uavhengig risikovurdering, risikorapportering og den overordnede risikoovervåking i konsernet.

Kredittutvalg. Konsernet har for bedriftsmarkedet to lokale kredittutvalg samt et sentralt konsernkredittutvalg. De to lokale kredittutvalgene har følgende geografiske inndeling:

- Trondheim og Møre og Romsdal
- Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag

Kredittutvalgene har ansvaret for å avgi en uavhengig innstilling til fullmaktshaver med:

- vurdering av låne- og kredittsøknadene i henhold til gjeldende kredittstrategi, kredittpolitikk, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner
- legge spesiell vekt på avdekking av risiko i tilknytning til den enkelte søknad og foreta en egen selvstendig kredittisikovurdering
- forsikre seg om at konsekvensene for konsernet av de ulike risikoer er klarlagt

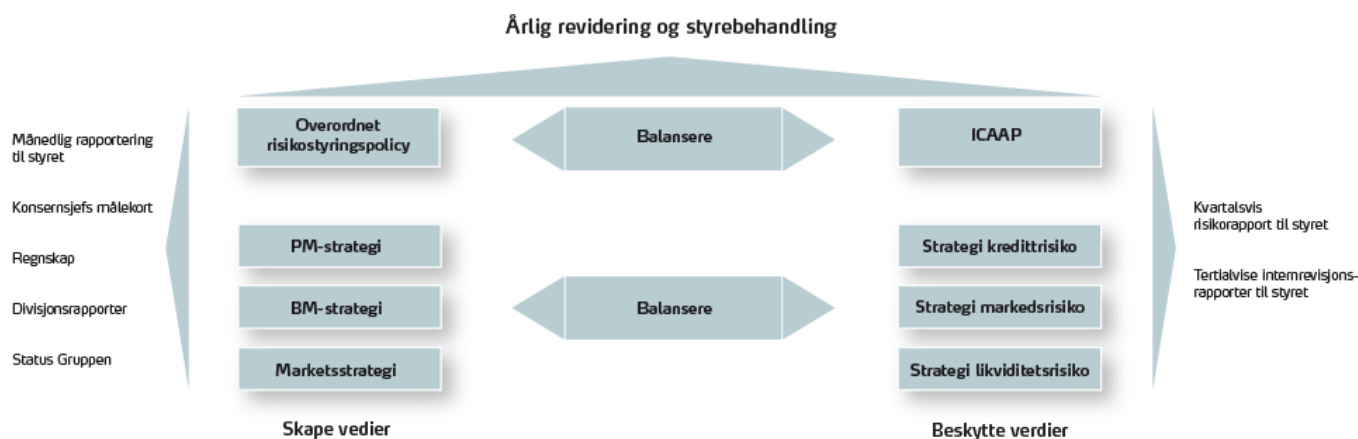
Balansekomiteen har ansvaret for behandling av saker i tilknytning til kapitalstruktur og likviditetsrisiko, markedsrisiko, internprising av kapital og etterlevelse av rammer fastsatt av styret.

Kredittstøtte. Banken har en egen avdeling for kredittstøtte som tar over behandlingen av kunder hvor det er åpenbart, eller anses overveiende sannsynlig, at kunden ikke vil kunne betjene sine forpliktelser uten at det iverksettes tiltak ut over ordinær oppfølging.

Kredittutvalg for kredittsikring (KUR). Det er etablert et eget kredittutvalg for kredittsikring (KUR) som skal ha hovedfokus på risikoutsatte engasjement. Utvalget behandler saker definert på sentral watch-list, og omfatter i hovedsak engasjementer over kr. 50 mill. I tillegg innstiller utvalget på individuelle nedskrivninger i bankens utlånsportefølje.

Intern revisjonen er et redskap for styret og administrasjonen som overvåker at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Konsernets interne revisjon utføres av ekstern leverandør, og dette sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet. Intern revisjonen rapporterer organisasjonsmessig til styret. Intern revisjonens rapporter og anbefalinger om forbedringer i konsernets risikostyring blir kontinuerlig gjennomgått i konsernet. Det er selskapet KPMG som utfører intern revisjonen i konsernet.

Intern revisjonen skal regelmessig og minimum årlig revidere IRB-systemet, herunder modellene som ligger til grunn for beregning av risikoparameterne, anvendelse og etterlevelsen av Forskrift om kapitalkrav.

Figur 5 - oversikt over sammenhenger forretningsstrategier og risikostrategier

KAPITALSTYRING

SpareBank 1 SMN har en målrettet prosess for kapitalstyring som i størst mulig grad skal sikre:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbylde og vedtatte forretningsstrategi.
- Konkurransedyktig avkastning.
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil.
- Konkurransedyktige vilkår og en god langsiktig tilgang på innlån i kapitalmarkedene.
- At konsernet minimum klarer å opprettholde nåværende internasjonale ratinger.
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde.
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Det er en langsiktig målsetting at innenfor den vedtatte forretningsstrategien skal den risikojusterte kapitalen i størst mulig grad allokere til de områdene som gir høyest risikojustert avkastning.

Gjennom lovverket er SpareBank 1 SMN underlagt et regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. CEBS (Committee of European Banking Supervisors) har gitt retningslinjer for tilsynsmyndigheter når de skal vurdere institusjonenes prosesser for styring av risiko og kapitalbehov i form av en ICAAP-prosess (Internal Capital Adequacy Assessment Process).

Som en integrert del av sin risikostyringspolicy har SpareBank 1 SMN etablert en kapitalallokeringsprosess (ICAAP) for å sikre at banken til enhver tid har en tilstrekkelig ansvarlig kapital i forhold til valgt risikoprofil. Videre skal prosessen sikre en effektiv kapitalanskaffelse og – anvendelse.

Kapitalstyringsprosessen skal:

- være risikodrevet og omfatte alle vesentlige typer risiko i konsernet
- være en integrert del av forretningsstrategien, styringsprosessen og beslutningsstrukturen
- være fremoverskuende og det skal gjennomføres stresstester
- være basert på anerkjente og betryggende metoder og fremgangsmåter for måling av risiko
- gjennomgås regelmessig, og minst årlig av styret

Per 31.12.2012 planlegger styret i SpareBank 1 SMN for å oppnå 12,5 prosent ren kjernekapitaldekning ved utgangen av 2015.

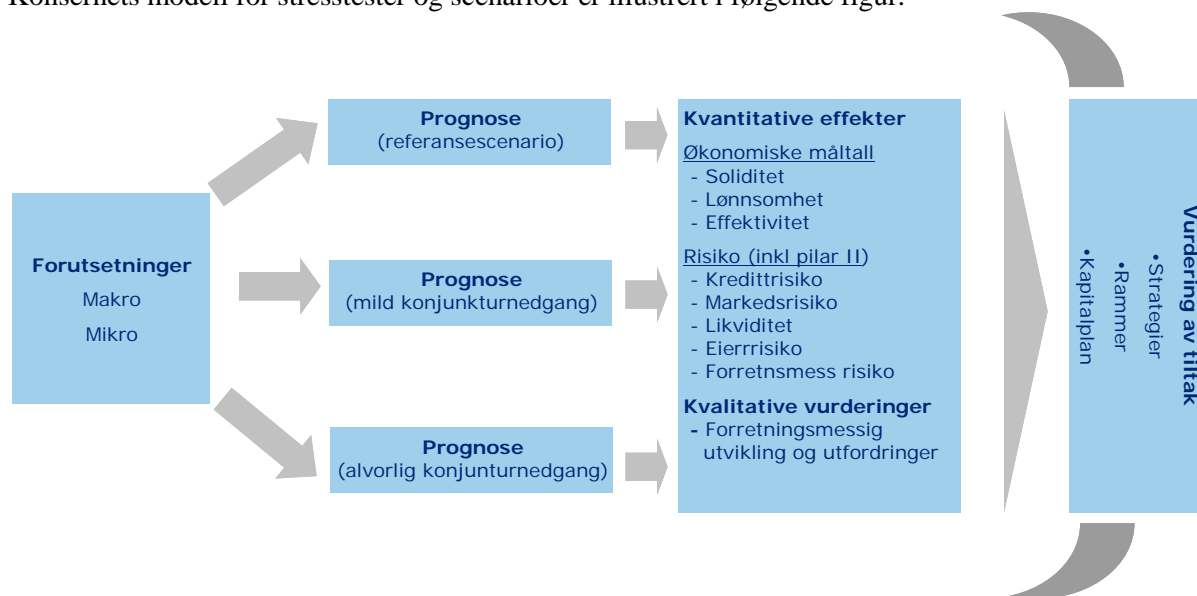
Banken legger til grunn at målet skal nås gjennom økt inntjening, økt tilbakeholdelse av overskudd, avvikling av kapitalintensive eiendeler som ikke er en del av kjernevirksomheten, streng kapitalstyring av SpareBank1 Gruppen, meget begrenset vekst i beregningsgrunnlaget, samt implementering av Avansert IRB for bankens næringslivsporteføljer, samt i BN Bank.

Stresstester

Sentralt i vurdering av konsernets langsiktige kapitalbehov er prosess og modeller for stresstester. Hensikten er å identifisere forhold som kan påvirke risikobildet og kapitaldekningen i negativ retning. Stresstestene skal omfatte alle vesentlige deler av risikobildet, og skal inkludere en vurdering av betydningen for konsernets soliditet.

Stresstestene skal representere forhold som vil kunne inntreffe fra tid til annen, og som SpareBank 1 SMN bør ta høyde for under hensynet til langsiktig drift. Vurdering og fastsettelse av nødvendig kapitalbehov inngår i en samlet risikovurdering, sammen med vurdering av fremtidige vekstplaner og strategier.

Konsernets modell for stresstester og scenarier er illustrert i følgende figur:

Figur 6 - struktur - stresstesting

En betydelig utfordring er å definere, samt oversette makroforutsetningene til forretningsmessige effekter ved vurdering av:

- kredittscoremodellene – vurdering av migrasjon og endringer i misligholdssannsynlighet, forventet og uventet tap
- soliditet og lønnsomhet – prognoser for normal utvikling og ulike økonomiske tilbakeslag
- likviditet (funding) – konsernets utfordringer og sårbarhet knyttet til endringer i fundignivå og situasjon knyttet til eventuell generell finansiell krise, eller spesielle situasjoner for banken
- påvirkning på markeds- og konkurransesituasjonen

Beskrivelse av scenarier

For å definere makrosenarioene har vi benyttet en enkel makromodell som ivaretar et minimumskrav til konsistens mellom makrostørrelsene. Modellen har mange likhetstrekk ved Norges Banks makromodeller, men er betydelig forenklet for å kunne være operativ i Excel. Modellen inneholder følgende sammenhenger:

- Produksjonsgapet modelleres som funksjon av historisk produksjonsgap, realrente og et restledd
- Inflasjonen modelleres som funksjon av historisk inflasjon, produksjonsgap og et restledd
- Nominell pengemarkedsrente modelleres som funksjon av avviket mellom inflasjon og inflasjonsmålet, produksjonsgapet og et restledd (Taylor-rente)
- Arbeidsledighet modelleres som funksjon av historisk arbeidsledighet samt nivå og endring i produksjonsgapet.
- BNP-veksten modelleres som funksjon av produksjonsgapet og forutsetning om potensiell vekst.
- Driftsinntekt, driftskostnad og driftsresultat modelleres som funksjon av BNP-vekst, inflasjon og nivå på produksjonsgapet samt et restledd. Nivå på produksjonsgapet bestemmer utviklingen i marginen, dvs forholdet mellom vekstratene i driftsinntekter og driftskostnader.
- Finanskostnadene er en enkel funksjon av nominell pengemarkedsrente samt et restledd som for eksempel tar hensyn til endringer i risikopremier.

Denne modellen er implementert i alle makrosenarioene ved vurdering av effekt på utviklingen i balanse, resultatet og risiko, og benyttes spesielt for å estimere effekter på kredittrisiko. Andre størrelser blir fastsatt med større grad av ledelsesskjønn.

For banken er det viktig at scenarioet og stresstesten for et alvorlig økonomisk tilbakeslag tar utgangspunkt i alvorlige - men mulige – rystelser i økonomien, slik at disse gir svar på hvor mye som kan gå tapt, ikke nødvendigvis hvor mye det er sannsynlig å tape. Dette innebærer at disse ikke behøver å gi uttrykk for endringer vi anser som sannsynlige, dette fordi vi i forutsetningene sier at alle hendelser skjer samtidig (korrelasjon = 1).

Når det gjelder effekter av store kriser er disse, som nevnt, mer et grunnlag for å illustrere effekten av mulige rystelser i økonomien og virkning på bankens lønnsomhet og soliditet. Dette som grunnlag for ledelsens diskusjoner knyttet til mulige og nødvendige tiltak hvis en stor bankkrise skulle oppstå.

For myndighetene er det viktig av bankene gjennomfører scenarier og stresstester for å avdekke robustheten i finansiell sektor.

SpareBank 1 SMN arbeider jevnlig med økonomiske fremskrivninger i et 3 års perspektiv via langtidsprognoser.

Rapportering og oppfølging

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innefor de rammer som er besluttet av styret eller administrerende direktør.

Konsernets overordnede risikoeksponeringer og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjon og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring som er uavhengig av de enkelte forretningsenhetene i konsernet.

Vesentlig rapportering til toppledelse og styre:

Analyse/rapport	Mottaker/ beslutningsaker		Frekvens			Kommentarer
	Styret	Konsernsjef	Årlig	Kvartalsvis	Månedlig	
Risikostyringspolicy - overordnet	x		x			Vurdering og endring av bankens risikotoleranse innenfor ulike risikoområder - kreditt, marked, likviditet og operasjonell risiko.
Risikostrategi - kreditt, markeds- og likviditetsrisiko	x		x			Vurdering og endring av detaljerte mål og rammer for kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko.
ICAAP	x		x			Prosess for bl.a. å sikre at konsernet har en prosess for å vurdere sin totale ansvarlige kapital i forhold til risikoprofil. ICAAP skal også bidra til å vurdere forsvarlig kapitaldekningsmål og sikre en forsvarlig likviditetsstrategi.
Risikorapport	x			x		Kvartalsvis rapportering av status og forventet utvikling i risikoprofilen til konsernet. Skal også gi en bekreftelse på etterlevelsen og oppfyllelsen av de strategiske nøkkeltall og rammer som er nedfelt i konsernets risikostrategi.
Nøkkeltallsrapport risiko		x			x	Status og utvikling i forhold til mål og rammer innenfor risikoene kreditt, marked og likviditet.
Valideringsrapport	x		x			Samlet oversikt over kvantitativ og kvalitativ validering gjennomføres årlig.
Økonomi/regnskaps-rapport	x		x	x	x	
Vurdering av nedskrivningsbehov		x		x		Minimum kvartalsvis gjennomgang av store og risikoutsatte engasjementer og porteføljer for vurdering av nedskrivninger - individuelle og gruppe.

Risikoområder

SpareBank 1 SMN identifiserer og styrer risiko innenfor følgende overordnede risikoområder:

Strategisk risiko: Risiko for svikt i inntjening og generering av kapital som skyldes endringer i rammebetingelser, dårlige forretningsmessige beslutninger, dårlig implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser.

Kredittrisiko: Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Markedsrisiko: Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder.

Operasjonell risiko: Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko eller omdømmerisiko.

Likviditetsrisiko: Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler.

Eierrisiko: Risiko for tap i datterselskaper, SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Boligkreditt AS er knyttet til den risiko som det enkelte selskap påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.

Forretningsmessig risiko: Risiko for sviktende inntjening og kapitaltilførsel knyttet til mangel på diversifisering av forretningsgrunnlag eller mangel på tilstrekkelig og permanent lønnsomhet for eksempel på grunn av for høy cost/income rate.

Omdømmerisiko: Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, grunnfondsbevisiere og myndigheter.

Etterlevelsesrisiko (compliance): Risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge manglende etterlevelse av lover/forskrifter, standarder eller interne retningslinjer.

3. REGULATORISK KAPITALDEKNING (PILAR 1)

Konsolidering. Tabellen nedenfor viser forskjellen i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål. **Tabell 1 - konsoliderte selskap**

Investering i datterselskaper

Aksjer eid av morbanken	Selskapets	Antall	Pålydende	Bokført verdi	
	aksjekapital (1000 kr)	aksjer	verdi (1000 kr)	31.12	Stemmerett
SpareBank 1 SMN Finans AS	271.920	27.192	10,0	323	90,1
SpareBank 1 SMN Invest AS	307.280	307.280	1,0	358	100,0
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	49.545	5.505	9,0	96	87,0
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	302.000	30.200	10,0	874	100,0
SpareBank 1 SMN Regnskap AS	12.138	238	51,0	34	100,0
Allegro Finans ASA	6.000	6.000	1,0	11	90,1
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.000	100	60,0	9	100,0
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	94.236	100.000	0,9	75	100,0
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	200	2.000	0,1	19	100,0
Oppistu AS	3.000	30.000	0,1	12	100,0
Brannstasjonen SMN AS	10.000	100.000	0,1	73	100,0
TKR Invest AS	2.031	2.030.621	0,0	212	100,0
St. Olavs Plass 1 SMN AS	10.000	100.000	0,1	75	100,0
SpareBank 1 Bilplan AS	5.769	41.206	0,1	9	100,0

Aksjer eid av datter- og datterdatterselskaper

GMA Invest AS (eid av SpareBank 1 SMN Invest AS)	100,0
Consis AS (eid av SpareBank 1 SMN Regnskap AS)	40,0
Leksvik Regnskapskontor AS (eid av SpareBank 1 SMN Regnskap AS)	50,0
Calculus AS (eid av SpareBank 1 SMN Regnskap AS)	100,0
Røros Regnskap AS (eid av SpareBank 1 SMN Regnskap AS)	100,0

Investeringer i felleskontrollert virksomhet

SpareBank 1 Gruppen AS	19,5
BN Bank ASA	33,0
Bank 1 Oslo Akershus AS	15,2
Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	17,7
SpareBank1 Boligkreditt AS	18,4
SpareBank 1 Næringskreditt AS	33,8
SpareBank 1 Kundesenter AS	18,7
SpareBank 1 Verdipapirservise AS	27,9
SpareBank 1 Kredittkort AS	19,6

Investeringer i tilknyttede selskaper

PAB Consulting AS	34,0
Molde Kunnskapspark AS	20,0
Grilstad Marina AS	35,0
GMN 1 AS	35,0
GMN 4 AS	35,0
GMN 51 AS	30,0
GMN 52 AS	30,0
GMN 53 AS	30,0
GMN 54 AS	35,0
GMN 6 AS	35,0
Grilstad Energi AS	30,0
Hommelvik Sjøside AS	40,0

Investering i selskaper holdt for salg

Polaris Media ASA	23,5
Mavi VIII AS	100,0
Mavi XV AS konsern	100,0
Ranheim Eiendomsutvikling AS	100,0
Skei Marinfisk AS	100,0
Mavi XIII AS	100,0
Mavi XVI AS	100,0
Mavi XI AS	100,0
Mavi XXI AS	100,0
Mavi XXIII AS	100,0
Mavi XXIV AS	100,0
Mavi XXV AS	100,0
Mavi XXVI AS	100,0
Mavi XXVII AS	100,0
Mavi XXVIII AS	100,0

SpareBank 1 SMN legger vekt på at alle enheter i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Konsernets styrende organer har ikke lagt beskrankninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskaper og mellom datterselskaper ut over det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte beskrankninger. Det er heller ingen vedtektsbestemmelser som setter slike beskrankninger. Av samme grunn inngår ikke banken eller dets datterselskaper avtaler som setter beskrankning på styrets adgang til å overføre kapital som nevnt. Dette gjelder så vel innlånsavtaler, som avtaler med leverandører og kunder.

På bakgrunn av overnevnte er det heller ikke satt begrensninger på styrets mulighet til å reallokere kapital mellom de ulike forretningsenhetene i morbanken. For øvrig vil overføring av kapital mellom selskapene reguleres av den ordinære rammelovgivningen for disse virksomhetene og for finanskonsernet.

I likhet med investering i datterselskapene har konsernet strategisk interesse i å understøtte virksomheten i de tilknyttede selskapene BN Bank ASA, SpareBank 1 Næringskreditt AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Gruppen AS. I den anledning er konsernet opptatt av at det ikke inngås avtaler eller treffes vedtak eller lignende som innebærer en beskrankning på eierbankenes mulighet til å overføre kapital til disse selskapene dersom dette skulle være nødvendig for å oppnå tilfredsstillende kapitaldekning/soliditet.

Konsernet antar at det ikke vil være praktisk å overføre kapital fra disse selskapene til eierbankene ut over ordinær utbyttebetaling og legger dette til grunn for konsernets egen risikoprofil. Eierbankene har som policy å overføre hele overskuddet, og deretter foreta nødvendig oppkapitalisering.

Ansvarlig kapital

Tabellen nedenfor viser sammensetning av kjerne- og ansvarlig kapital for morbank og konsern pr 31.12.2012.

Tabell 2 Sammensetning ansvarlig kapital

Ansvarlig kapital	Konsern	Mor
Egenkapitalbevis	2.597	2.597
- Egne egenkapitalbevis	-0	-0
Overkursfond	895	895
Utjevningsfond	1.889	1.889
Grunnfondskapital	2.944	2.944
Avsatt utbytte	195	195
Avsatt gaver	30	30
Fond for urealiserte gevinster	123	106
Annen egenkapital inklusive minoritetsinteresser	1.370	0
Periodens resultat	-	-
Sum balanseført egenkapital	10.042	8.656
Utsatt skattefordel, goodwill og immaterielle eiendeler	-674	-447
Andel av fond for urealiserte gevinster i tilknyttede selskap	57	-
Fradrag for avsatt utbytte og gaver	-238	-225
50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-2	-448
50 % fradrag forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger	-179	-165
50 % kapitaldekningsreserve	-703	-
Overfinansiering pensjonsforpliktelse	-49	-55
Periodens resultat	-	-
Delårsresultat som inngår i kjernekapitalen (50 % etter skatt)	-	-
Fondsobligasjon, hybridkapital	1.103	918
Sum kjernekapital	9.357	8.234
Tilleggs kapital utover kjernekapital		
Fondsobligasjon, hybridkapital utover 15%	31	-
Evigvarende ansvarlig kapital	312	312
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	2.127	1.810
50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-2	-448
50 % fradrag forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger	-179	-165
50 % kapitaldekningsreserve	-703	-
Sum tilleggs kapital	1.586	1.509
Netto ansvarlig kapital	10.943	9.742

Regulatorisk kapitalkrav pr 31.12.2012

De selskap som inngår i konsernet SpareBank1 SMN fremgår av tabell 1. Tabellen nedenfor viser regulatorisk minimumskrav til ansvarlig kapital basert på Pilar 1 i det nye kapitaldekningsregelverket.

Tabell 3 - regulatorisk kapitaldekning pr 31.12.11

Minimumskrav ansvarlig kapital Basel II	Konsern	Mor
Engasjement med spesialiserte foretak	1.654	1.654
Engasjement med øvrige foretak	1.470	1.470
Engasjement med massemarked SMB	42	39
Engasjement med massemarked personer	560	316
Engasjement med øvrige massemarked	30	28
Egenkapitalposisjoner	-	1.118
Sum kredittrisiko IRB	3.756	4.625
Gjeldsrisiko	205	205
Egenkapitalrisiko	15	14
Valutarisiko	-	-
Operasjonell risiko	420	315
Engasjementer beregnet etter standardmetoden	2.074	553
Fradrag	-120	-75
Overgangsordning	246	-
Minimumskrav ansvarlig kapital	6.596	5.637
Beregningsgrunnlag	82.446	70.468
Kapitaldekning		
ren kjernekapitaldekning	10,0 %	10,4 %
kjernekapitaldekning	11,3 %	11,7 %
kapitaldekning	13,3 %	13,8 %

Minimumskrav til ansvarlig kapital er 6.027 mill Nok.

Finansdepartementet besluttet 21. Desember 2009 å utvide overgangsordningene i kapitalkravsforskriften slik at minimumskrav til ansvarlig kapital må utgjøre minst 80 % av minimumskravet beregnet etter det gamle regelverket.

Konsernets har en målsetting om en kapitaldekning på 12,0 %, herav en kjernekapitaldekning på 11,0 %. Ved utgangen av 2012 var konsernets kapitaldekning på 13,3 % og kjernekapitaldekningen på 11,3 %.

Tabell 4 - sammensetning - ansvarlig lån og hybridkapital

Ansvarlig lån og hybridkapital (mill. kr)	Konsern	Mor
Tidsbegrenset:		
2018 fast rente 6,65 % (Call 2013) 1) 2)	97	97
2018 3 mnd NIBOR + 1,25 % (Call 2013) 2)	72	72
2022 3mnd NIBOR + 2,75 % (Call 2017)	1 000	1 000
2036 fast rente 2,94 %, JPY (Call 2018) 1)	470	470
Over-/underkurs/markedsverdi	57	57
Valuta agio tidsbegrenset	128	128
Sum tidsbegrenset	1 824	1 824
Evigvarende:		
Evigvarende 3 mnd NIBOR + 0,85 % (Call 2016)	300	300
Underkurs evigvarende	- 2	- 2
Valuta agio evigvarende	-	-
Sum evigvarende	298	298
Fondsobligasjonslån:		
Fondsobligasjon 30 år, fast rente 6,5 %, USD 75 mill. (Call 20)	522	522
Fondsobligasjon 10/99, fast rente 8,25 % NOK (Call 2020) 1)	350	350
Fondsobligasjon 10/99, flytende rente NOK (Call 2020)	100	100
Underkurs evigvarende	56	56
Valuta agio fondsobligasjonslån	- 110	- 110
Sum fondsobligasjonslån	918	918
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3 040	3 040
Gjennomsnittlig rente NOK	4,9 %	4,9 %
Gjennomsnittlig rente USD	5,2 %	5,2 %

1) Fastrentefinansieringen er gjort om til flytende rente ved bruk av rentebytteavtaler

2) Beslutning om førtidig innfrielse i 1. kvartal 2013 er godkjent av Finanstilsynet

SpareBank 1 SMN har i kapitlene nedenfor redegjort nærmere for rammeverk og styring av henholdsvis kreditt-, markeds- og operasjonell risiko.

3.1 Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor konsernet. Bankens organisering og rammeverk for styring av kredittrisiko er tilpasset Basel-komiteens Sound Practices for the management of credit risk samt Finanstilsynets modul for styring og kontroll av kredittrisiko.

Kredittrisiko knyttet til konsernets utlånsvirksomhet utgjør konsernets største risikoområde. Konsernet eksponerer seg for kredittrisiko gjennom utlån og leasingprodukt til privat- og bedriftskunder samt gjennom aktiviteter i bankens kapitalmarkeds- og finansdivisjon.

Gjennom den årlige revisjonen av bankens kredittstrategi konkretiserer styret bankens risikoappetitt gjennom fastsettelse av mål og rammer for bankens kredittportefølje. Bankens kredittstrategi og kredittpolicy er utledet av bankens hovedstrategi, og inneholder retningslinjer for risikoprofilen herunder maksimalt forventet tap (EL) for henholdsvis Privatmarked og Bedriftsmarked, maksimal misligholdssannsynlighet i porteføljen (PD) og maksimal økonomisk kapital (UL) allokert til kredittvirksomheten. Konsentrasjonsrisiko styres ved fordeling av utlån mellom privatmarked og bedriftsmarked, samt innenfor bransjer,

begrensning i størrelse på utlån og tap gitt mislighold på enkeltengasjement, rammer for maksimal anvendelse av økonomisk kapital innenfor bransjer samt egne krav til maksimal eksponering, kredittkvalitet og antall engasjement over ti prosent av ansvarlig kapital.

Etterlevelse av kredittstrategi og styrevedtatte rammer overvåkes løpende av Risk Management og rapporteres kvartalsvis til styret.

Kredittrisikoen styres gjennom:

a) Organisering av styring og kontroll av kredittrisiko, fastsettes årlig av styret.

Dokumentet fastsetter de overordnede prinsipper for kredittgivning. Dette innebefatter oppbyggingen av bankens styringsdokumenter, organisering (ansvars- og rollefordeling) av kredittfunksjonen samt overordnede prinsipper for kredittgivning.

b) Kredittstrategien, fastsettes årlig av styret.

Kredittstrategien fastsetter satsningsområder, kredittstrategiske rammer og målsettinger samt hvordan kredittrisikoen skal prises i SpareBank 1 SMN.

Styringen av kredittrisikoen i SpareBank 1 SMN baserer seg på de prinsipper som er anbefalt av Basel-komiteen i dokumentet Principles for the Management of Credit Risk, kapitaldekningsregler (Basel II) og relevante lover og forskrifter.

c) Retningslinjer for porteføljestyling

Retningslinjene beskriver de rammer og retningslinjer som gjelder for styring av kredittporteføljen i SpareBank 1 SMN. Dette gjelder fordeling av ansvar og roller i forbindelse med måling og rapportering av risiko og lønnsomhet i porteføljen samt tiltak egnet til å styre porteføljen innenfor de rammer som er definert i kredittstrategien og kredittpolicyen.

Styring av porteføljens sammensetning skjer ved fastsettelse av prinsipper og rammer for innvilgelse av nye kreditter, eller ved endringer i eksisterende engasjementer.

d) Kredittpolicy for Privatmarked og Bedriftsmarked.

Dokumentene beskriver hvordan bankens kredittstrategi skal implementeres gjennom fastsettelse av detaljerte kriterier for kredittgivning for henholdsvis Privatmarked og Bedriftsmarked. Utarbeidelse og vedlikehold av kredittpolicy er konsernsjefens ansvar.

e) Bevilgningsreglement – utøvelse av kredittfullmakter.

Alle fullmakter innenfor Privatmarkedet og Bedriftsmarkedet er personlige. I tillegg er det innenfor Bedriftsmarkedet etablert lokale og sentrale kredittutvalg som skal være rådgivende organ for beslutningstaker i større kredittsaker. Kredittinnvilgelse skal skje i samsvar med bankens kredittstrategi, kredittpolicy, rutiner for kredittbehandling samt retningslinjer og skal være preget av fullstendighet, god kvalitet og profesjonalitet. Dette dokumenteres ved bruk av bankens ordinære saksbehandlersystem.

Bankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre bankens utlånsportefølje i tråd med bankens kredittstrategi og for å sikre den risikjusterte avkastningen. Styret delegerer kredittfullmakt til konsernsjef og divisjonsdirektørene. Konsernsjefen kan videre delegerer fullmakter under divisjonsledernivå.

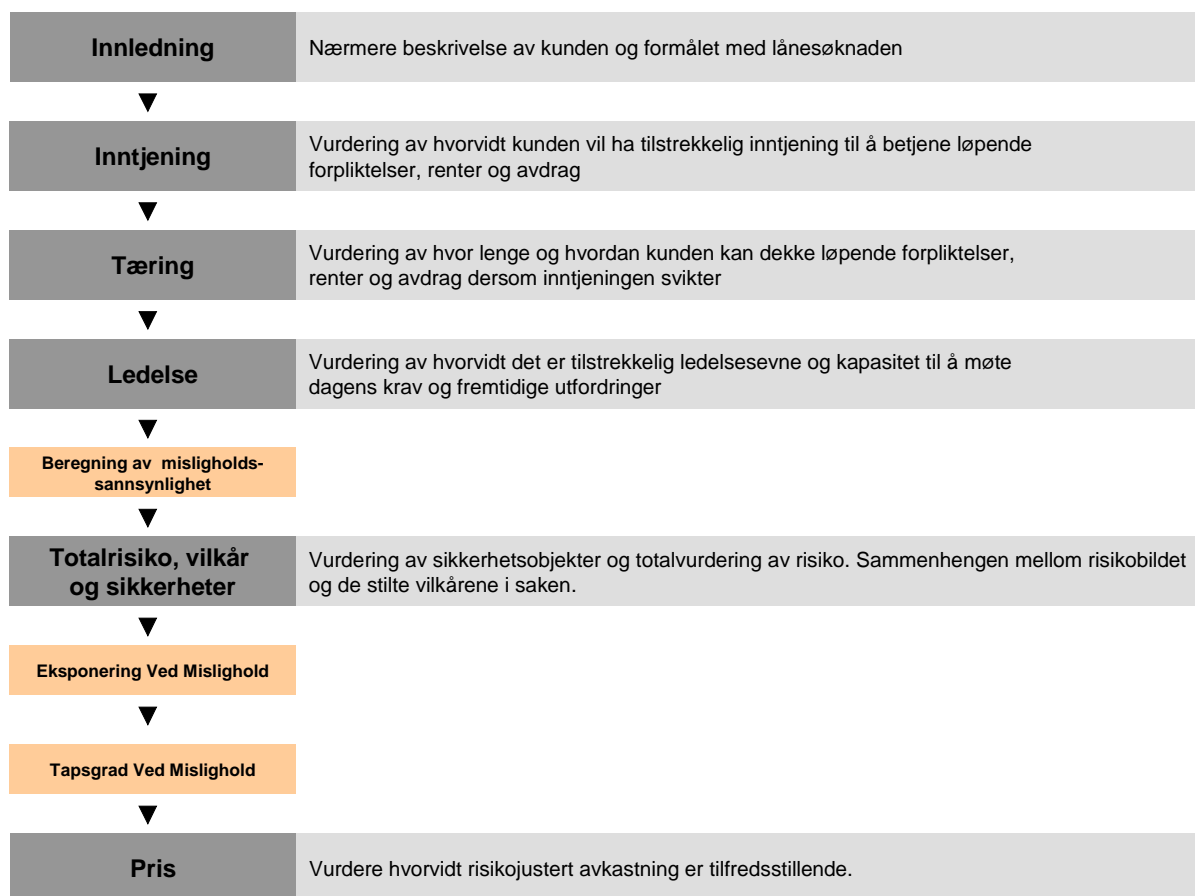
Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementstørrelse og risikoprofil.

f) Kredittmodeller

Bankens kredittmodeller bygger på tre sentrale komponenter. Misligholdssannsynlighet (PD), eksponering ved mislighold (EAD) og tap gitt mislighold (LGD).

Modellbeskrivelse og anvendelse

I figuren nedenfor beskrives konsernets overordnede kredittvurderingskonsept.

Figur 7 - kredittvurderingsprosess

Risikomodellene som ligger til grunn for risikoklassifiseringssystemet i kredittprosessen tar utgangspunkt i statistiske beregninger, og er under kontinuerlig videreutvikling og testing. Modellene baserer seg i hovedsak på de tre hovedkomponentene misligholdssannsynlighet (PD), eksponering ved mislighold (EAD) og Tap gitt mislighold (LGD).

Misligholdssannsynlighet (PD)

Bankens kredittmodeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet. Beregningene er basert på scoringsmodeller som tar hensyn tilfinansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata. Modellene er delvis Point In Time-baserte, og reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste 12 månedene under de gjeldende konjunkturførhold.

For å kunne gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni risikoklasser (A-I). I tillegg har banken to risikoklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement. Modellene valideres minimum årlig både med hensyn til evne til å rangere kundene samt å estimere PD-nivå. I tillegg vurderes om modellene er tilpasset bankens portefølje.

Bankens PD modeller for Privatmarked og Bedriftsmarked valideres årlig innenfor tre dimensjoner.

- Egnethet. Det vurderes hvorvidt modellene kan benyttes på bankens eksisterende portefølje.
- Rangeringsevne. Gjennom statistiske metoder (AUC) beregner vi modellenes evne til å skille mellom kunder med ulik risiko
- Nivå. Det gjennomføres løpende, og minimum årlig, en vurdering av modellenes treffsikkerhet på nivå. I den grad estimert PD nivå avviker fra observert mislighold (DR) vil nivået bli justert. I denne vurderingen inngår også aktuell konjunktursituasjon og modellens konjunktoregenskaper.

Valideringsresultatene bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale anbefalinger.

Eksponering ved mislighold (EAD)

EAD er en beregnet størrelse på eksponeringen ved et fremtidig misligholdstidspunkt. For trekkrettigheter benyttes en konverteringsfaktor (KF) for å anslå hvor mye av nåværende ubenyttet ramme som vil være trukket opp ved et fremtidig misligholdstidspunkt. Konverteringsfaktoren (KF) valideres månedlig for trekkrettigheter innenfor Privatmarked og Bedriftsmarked. Bankens EAD-modell tar hensyn til ulikheter både mellom produkter og kundetyper.

Tap ved mislighold (LGD)

Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier, tilfriskningsgrad, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt direkte kostnader ved inndrivelse. LGD-modellen og dens komponenter valideres minimum årlig mot observerte verdier fra gjennomførte realisasjoner.

I samsvar med kravene i kapitalkravsforskriften er estimatene "down-turn" estimater. Verdiene fastsettes etter definerte modeller. Basert på sikkerhetsdekningen (RE-verdi/EAD) klassifiseres engasjementet i en av sju klasser, hvor beste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på over 120 prosent, og laveste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på under 20 prosent.

De tre overnevnte parametrene (PD, EAD og LGD) danner grunnlaget for konsernets porteføljeklassifisering og statistisk beregning av forventet tap (EL) og behov for nødvendig økonomisk kapital/risikojustert kapital (UL).

Porteføljeklassifiseringen har som formål å gi informasjon om nivået og utviklingen i den samlede kredittrisikoen i totalporteføljen. Totale eksponeringer mot kunder og andre motparter fremgår av noter til regnskapet.

Motpartsrisiko

Motpartsrisiko i derivathandel styres gjennom bruk av ISDA og CSA-avtaler mot finansinstitusjonene som er de mest brukte motpartene. CSA-avtalene begrenser maksimal eksponering gjennom markedsevaluering av porteføljen og margininnbetaling når verdiendringen i porteføljen overstiger maksimal avtalt ramme eller "threshold amount". Banken vil fortsette å inngå CSA-avtaler for å styre motpartsrisikoen.

For kunder sikres motpartsrisikoen gjennom bruk av kontantdepot eller andre sikkerheter som til en hver tid skal overstige markedsverdien av kundens portefølje. Det er etablert egne rutiner for innkalling av ytterligere sikkerheter eller lukking av posisjoner dersom markedsverdiene overstiger 80 prosent av sikkerhetene.

Risikoprising: SpareBank 1 SMN er opptatt av å prise risiko, og måler derfor risikojustert avkastning i forbindelse med kredittinnvilgelse og oppfølging. Risikoprisingssystemet tar utgangspunkt i de samme hovedkomponentene som i konsernets risikoklassifiseringssystem, og disse komponentene danner grunnlaget for beregning av avkastning på økonomisk kapital på det enkelte engasjement.

Validering: Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet for å sikre at dette holder en god kvalitet over tid. Dette arbeidet kan deles inn i tre hovedområder:

- *Kvantitativ validering:* Den kvantitative valideringen skal sikre at bankens estimater for misligholdssannsynlighet, konverteringsfaktor (for bruk ved fastsettelse av eksponering ved mislighold) og tapsgrad gitt mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres ulike typer analyser som ser nærmere på modellenes evne til å rangere engasjementer (diskriminerings-evne), evne til å fastsette riktig nivå på risikoparametrene og stabiliteten i modellenes estimater.
- *Kvalitativ validering:* Gjennomgangen skal kunne påvise at IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral bestanddel av konsernets risikostyring og beslutningstaking. IRB-systemet omfatter alle modeller, arbeids- og beslutningsprosesser, kontrollmekanismer, IT-systemer og interne retningslinjer og rutiner som benyttes i måling og styring av kredittrisiko.
- *Etterlevelse av Forskrift om kapitalkrav:* Gjennomgangen skal sikre at konsernet etterlever Forskrift om kapitalkrav.

Tabell 5 - engasjement fordelt på sektor og næring

Brutto utlån fordelt på sektor og næring	Bto utlån	Engasjement	Mislh og nedskr	Ind. Nedskr.	Nto mislh og nedskr.
Lønnstakere o.l	33.828	35.674	198	41	157
Offentlig forvaltning	113	595	0	0	0
Jordbruk,skogbruk, fiske og fangst	6.246	7.144	21	3	18
Havbruk	2.288	3.282	16	14	2
Industri og bergverk	2.298	3.412	18	16	2
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	3.611	5.329	95	20	75
Hotell og handel	2.756	4.620	12	6	6
Sjøfart	5.970	7.880	0	0	0
Eiendomsdrift	11.740	13.526	84	17	67
Forretningsmessig tjenesteyting	3.304	4.594	18	12	6
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	2.384	3.279	51	15	36
Øvrige sektorer	407	407	4	0	4
Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	74.945	89.742	517	144	373
Individuelle nedskrivninger	144	144			
Gruppevise nedskrivninger	295	295			
Sum etter nedskrivninger	74.506	89.303			
Gjennomsnitt	73.574	88.516			

Tabell 6 - engasjement fordelt på geografiske områder

Brutto utlån fordelt på geografiske områder	Bto utlån	Engasjement	Mislh og nedskr	Ind. Nedskr.
Sør-Trøndelag	28.996	34.530	124	29
Nord-Trøndelag	17.332	19.740	142	47
Møre og Romsdal	16.527	21.657	175	44
Sogn og Fjordane	366	364	0	0
Nordland	528	632	17	17
Landet for øvrig	10.324	11.814	50	6
Utlandet	870	1.008	7	1
Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	74.943	89.744	517	144
Individuelle nedskrivninger	144	144		
Gruppevise nedskrivninger	295	295		
Sum etter nedskrivninger	74.504	89.305		
Gjennomsnitt	73.574	88.516		

Tabell 7 - Engasjement fordelt på løpetid

2012 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	1.079	-	-	-	-	1.079
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	47	2.933	10	22	-	3.012
Brutto utlån til og fordringer på kunder	174	12.366	2.967	15.760	43.675	74.943
- Individuelle nedskrivninger	-	-	-144	-	-	-144
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-	-	-295	-	-	-295
Netto utlån til og fordringer på kunder	174	12.366	2.528	15.760	43.675	74.504

Tabell 8 - Forfalte engasjement

Utlån - Uordnet / overtrukket, antall dager	2012	2011
Under 30 dager	897	768
31 - 60 dager	321	268
61 - 90 dager	89	55
Over 91 dager	225	147
Uordnede lån	1.532	1.238

Tabell 9 - Utvikling i nedskrivninger på utlån og garantier

Tap på utlån	2012		
	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-5	(23)	(28)
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	5	5
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	8	54	63
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	7	50	57
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	6	32	38
Sum tap på utlån og garantier	4	55	58

Individuelle nedskrivninger	2012		
	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	36	136	172
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-8	-54	-62
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-4	-9	-13
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	3	4
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	6	37	43
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	31	113	144

Gruppenedskrivninger	2012		
	PM	BM	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	77	213	290
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	5	5
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	77	218	295

Tabell 10 - Tap på utlån og garantier fordelt på kundegrupper

Tap fordelt på sektor og næring	2012
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	1
Havbruk	13
Industri og bergverk	0
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	12
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	0
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	8
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	13
Personmarked	6
Gruppenedskrivning næring	5
Gruppenedskrivning person	0
Tap på utlån til kunder	58

Tabell 11 - Individuelle nedskrivninger for engasjementer der IRB-metode benyttes

Kategori og underkategori	Nedskr 12.12	Nedskr 12.11
Massemarkedsengasjementer		
Engasjementer med pant i fast eiendom	12	13
Massemarked - SMB	1	2
Øvrige massemarkedsengasjementer	26	28
	39	43
Foretak:		
Foretak	33	34
Foretak SL	46	38
	79	72
	118	116

Alle engasjementer med individuelle nedskrivninger tilordnes risikoklasse K, og individuelle tap bokført i 2012 tilhører derfor uten unntak denne risikoklassen.

Tabell 12 - Samlet EAD for hver av engasjementskategoriene der IRB-metode benyttes

Morbank	EAD	
Kategori og underkategori	31.12.2012	31.12.2011
Massemarkedsengasjementer		
Engasjementer med pant i fast eiendom	32.371	33.325
Massemarked SMB	4.323	4.276
Øvrige massemarkedsengasjementer	918	988
	37.612	38.588
Foretak:		
Øvrige foretak	18.712	16.718
Foretak SL	22.583	19.872
	41.295	36.590
Egenkapitalposisjoner	4.941	3.155
Sum EAD IRB	83.848	78.333

Konsern	EAD	
Kategori og underkategori	31.12.2012	31.12.2011
Massemarkedsengasjementer		
Engasjementer med pant i fast eiendom	64.873	58.260
Massemarked SMB	4.774	4.596
Øvrige massemarkedsengasjementer	984	1.044
	70.631	63.900
Foretak:		
Øvrige foretak	18.713	16.720
Foretak SL	22.583	19.872
	41.296	36.592
Egenkapitalposisjoner	-	-
Sum EAD IRB	111.927	100.492

**Tabell 13 - Opplysninger pr risikoklasse for engasjementer der IRB-metode benyttes
Morbank**

	Samlet EAD	EAD off- balance poster	Gjennomsnitt lig risikovekt	Gjennomsnitt lig LGD	Gjennomsnitt lig KF
Engasjementer med foretak der IRB metode benyttes:					
A	72	20	28,2 %	45,0 %	98,4 %
B	410	154	40,6 %	45,0 %	89,8 %
C	5.254	1.646	59,5 %	45,0 %	90,7 %
D	9.067	2.088	72,3 %	45,0 %	92,9 %
E	4.732	930	78,9 %	45,0 %	93,9 %
F	9.640	1.358	98,4 %	45,0 %	95,5 %
G	8.432	1.580	117,0 %	45,0 %	94,1 %
H	952	124	152,4 %	45,0 %	95,8 %
I	2.506	331	185,3 %	45,0 %	95,8 %
J	32	4	0,0 %	45,0 %	95,9 %
K	197	11	0,0 %	45,0 %	98,1 %
	41.295	8.247	94,6 %		93,8 %
Massemarkedsengasjementer der IRB metode benyttes, eiendom:					
A	1.873	457	1,6 %	8,7 %	100,0 %
B	2.387	186	4,3 %	9,5 %	100,0 %
C	7.758	407	6,3 %	9,7 %	100,0 %
D	5.499	203	9,2 %	9,7 %	100,0 %
E	8.500	291	12,9 %	9,8 %	100,0 %
F	4.028	60	19,8 %	10,7 %	100,0 %
G	891	27	29,5 %	10,8 %	100,0 %
H	584	8	39,8 %	9,5 %	100,0 %
I	699	5	56,7 %	10,6 %	99,0 %
J	111	0	16,3 %	9,3 %	100,0 %
K	41	-	39,4 %	26,4 %	100,0 %
	32.371	1.645	12,2 %	9,8 %	100,0 %
Massemarkedsengasjementer der IRB metode benyttes, øvrige:					
A	1.065	288	2,7 %	14,0 %	99,6 %
B	1.518	163	5,3 %	14,1 %	99,5 %
C	996	74	14,0 %	21,5 %	99,9 %
D	428	29	18,4 %	20,4 %	99,9 %
E	473	33	30,4 %	27,2 %	100,0 %
F	280	13	38,9 %	26,5 %	99,9 %
G	168	5	49,8 %	22,0 %	100,0 %
H	115	4	50,2 %	17,8 %	100,0 %
I	144	4	74,8 %	22,7 %	99,9 %
J	24	1	11,8 %	29,6 %	100,0 %
K	30	0	0,0 %	89,9 %	100,0 %
	5.241	614	15,9 %	18,9 %	99,9 %

Konsern

	Samlet EAD	EAD off- balance poster	Gjennomsnitt lig risikovekt	Gjennomsnitt lig LGD	Gjennomsnitt lig KF
Engasjementer med foretak der IRB metode benyttes:					
A	72	20	28,2 %	45,0 %	98,4 %
B	412	155	40,5 %	45,0 %	89,8 %
C	5.254	1.646	59,5 %	45,0 %	90,7 %
D	9.067	2.088	72,3 %	45,0 %	92,9 %
E	4.732	930	78,9 %	45,0 %	93,9 %
F	9.640	1.358	98,4 %	45,0 %	95,5 %
G	8.432	1.580	117,0 %	45,0 %	94,1 %
H	952	124	152,4 %	45,0 %	95,8 %
I	2.506	331	185,3 %	45,0 %	95,8 %
J	32	4	0,0 %	45,0 %	95,9 %
K	197	11	0,0 %	45,0 %	98,1 %
	41.296	8.247	94,6 %		93,8 %
Massemarkedsgjasjementer der IRB metode benyttes, eiendom:					
A	6.043	1.733	1,6 %	8,9 %	100,0 %
B	5.836	637	4,3 %	9,6 %	100,0 %
C	17.073	1.375	6,4 %	9,8 %	100,0 %
D	11.243	609	9,4 %	9,8 %	100,0 %
E	15.255	649	13,0 %	10,2 %	100,0 %
F	6.313	138	19,7 %	10,8 %	100,0 %
G	1.227	36	29,9 %	11,1 %	100,0 %
H	790	13	41,1 %	10,4 %	100,0 %
I	932	8	57,4 %	10,4 %	99,0 %
J	118	0	15,5 %	9,5 %	100,0 %
K	44	0	36,9 %	27,5 %	100,0 %
	64.873	5.198	10,8 %	9,9 %	100,0 %
Massemarkedsgjasjementer der IRB metode benyttes, øvrige:					
A	1.131	306	2,7 %	14,0 %	99,6 %
B	1.675	182	5,3 %	16,0 %	99,5 %
C	1.108	81	13,7 %	20,9 %	99,9 %
D	487	32	18,5 %	21,5 %	99,9 %
E	535	36	29,5 %	31,5 %	100,0 %
F	314	14	38,1 %	29,5 %	99,9 %
G	181	5	49,9 %	18,6 %	100,0 %
H	120	4	50,1 %	20,9 %	100,0 %
I	152	4	74,5 %	23,6 %	99,9 %
J	24	1	11,7 %	38,8 %	100,0 %
K	30	0	0,0 %	85,1 %	100,0 %
	5.758	664	15,7 %	20,2 %	99,9 %

Tabell 14 - Sammenligning av risikoparametre med faktisk utfall

	Predikert PD pr 31.12.11	Observert mislighold 01.01-31.12.12
Massemarked med pant i fast eiendom	1,26 %	0,30 %
Øvrig massemarked	3,63 %	1,38 %
Foretak	3,25 %	1,65 %

	Predikert PD pr 31.12.10	Observert mislighold 01.01-31.12.11
Massemarked med pant i fast eiendom	1,27 %	0,33 %
Øvrig massemarked	3,88 %	1,37 %
Foretak	3,59 %	1,64 %

	Predikert PD pr 31.12.09	Observert mislighold 01.01-31.12.10
Massemarked med pant i fast eiendom	1,27 %	0,32 %
Øvrig massemarked	3,38 %	1,41 %
Foretak	3,37 %	1,80 %

	Predikert PD pr 31.12.08	Observert mislighold 01.01-31.12.09
Massemarked med pant i fast eiendom	1,25 %	0,33 %
Øvrig massemarked	2,37 %	1,34 %
Foretak	3,53 %	2,96 %

Predikert PD og observert mislighold er snittberegnet i forhold til antall eksponeringer og ikke volumvektet. Predikert PD uttrykker beregnet misligholdssannsynlighet for engasjement som ikke var i mislighold ved inngangen av måleperioden.

Tabell 2 Andel pantesikret

Engasjementskategori	Engasjementsbeløp	Andel pant i fast eiendom	Andel annen sikkerhet
Engasjement med pant i fast eiendom	33.326	90 %	0 %
Massemarked SMB	4.276	79 %	7 %
Øvrige massemarkeds engasjementer	988	2 %	16 %

Andel er totalt engasjement med slik sikkerhetsstillelse i forhold til totalt engasjementsbeløp for gjeldende engasjementskategori.

Et engasjement på en personkunde, der realisasjonsverdi av bolig vurderes lavere enn 30 % av kundens engasjement kategoriseres ikke som engasjement med pant i fast eiendom, men som øvrig massemarked.

SpareBank1 SMN har ingen sikkerhetsstillelser som medfører redusert engasjementsbeløp. For foretak hensyntas ikke sikkerhetsstillelse i regulatorisk LGD beregning, men i stedet benyttes myndighetsfastsatt LGD på 45 %.

3.2 Markedsrisiko

Markedsrisiko er en felles betegnelse for risikoen for tap og reduksjon av fremtidige inntekter som oppstår som følge av endringer i kurser eller priser på finansielle instrumenter - spesielt endringer i aksjepriser, obligasjonskurser, renter og valutakurser.

Markedsrisiko omfatter også risikoen for tap som skyldes endringer i markedsprisen på finansielle derivater som futures, opsjoner, og finansielle derivater basert på noe annet enn verdipapirer - som for eksempel råvarer.

Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften, som funding, rente- og valutahandel.

Markedsrisiko kontrolleres hovedsakelig gjennom daglig oppfølging av både risikoeksponeringer mot rammer fastsatt av styret og løpende analyser av utestående posisjoner. Avdeling for risikostyring rapporterer månedlig til styret status på etterlevelsen av styrevedtatte rammer. Det er etablert detaljerte rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente- og valutamarkedene.

Konsernet definerer rammer for eksponering i egenkapitalinstrumenter med utgangspunkt i stresstester basert på Finanstilsynets scenarier. Rammene gjennomgås minst en gang i året og vedtas årlig av bankens styre. Rammene ligger godt innenfor de maksimalgrenser myndighetene har fastlagt.

Til beregning av bankens markedsrisiko benyttes Finanstilsynets modeller for markeds- og kredittrisiko. Disse modellene stresstester bankens markedsrisiko ut i fra tradisjonelle risikomål for eksponering med tillegg for risikofaktorene risikospredning og markedslikviditet.

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Renterisiko oppstår hovedsakelig fra fastrenteutlån og funding i fastrentepapirer. Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en renteendring på ett basispunkt. Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd, og det er egne rammer for renteeksponering innenfor hvert løpetidsbånd og samlet.

Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort, og konsernets renterisiko er lav til moderat.

Valutakursrisiko er risikoen for tap som har bakgrunn i endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta. Valutarisikoen vurderes som lav.

3.3 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sine forpliktelser eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler.

Styring

SpareBank 1 SMN sin finansavdeling er ansvarlig for konsernets finansiering og likviditetsstyring. Etterlevelse av rammer overvåkes av avdeling for risikostyring, og status rapporteres månedlig til styret. Konsernet styrer sin likviditet samlet ved at Finansavdelingen både har ansvaret for å finansiere banken og datterselskapene.

Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil. Som en del av strategien, er det også utarbeidet beredskapsplaner for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige markeder med både bankspesifikke og næringsmessige krisescenarier samt en kombinasjon av disse. Likviditetsstyringen inkluderer også stresstester der man simulerer likviditetseffekten av forskjellige hendelser i markedet. Resultatet av slike stresstester inngår i grunnlaget for konsernets beredskapsplan for likviditetsstyring.

Risikomåling

Styret behandler likviditetsstrategien årlig, og fastsetter rammer som hensyntar behovet for langsiktighet og balanse i likviditetsanskaffelsen. Styret har etablert rammer som legger begrensninger på konsernets kortsiktige likviditetsforfall innenfor ulike tidsperioder. Dessuten har konsernet som mål å kunne overleve i 12 måneder med moderat vekst uten ny ekstern finansiering.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde, per 31. desember 2012 var innskuddsdekningen 70 prosent, mot 65 prosent 31. desember 2011. Banken reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. En for stor grad av konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer. SpareBank 1 SMN blir kredittvurdert av Moody's og Fitch Ratings som et element i å sikre finansiering til akseptable priser fra markedet.

Likviditeten i SpareBank 1 SMN er tilfredsstillende. Konsernets likviditet måles jevnlig mot likviditetsindikatoren for en referanseportefølje som er definert av Finanstilsynet. Konsernets likviditetsstrategi angir et maksimalt avvik mot denne porteføljen. Konsernet har holdt seg innenfor disse rammene i hele 2012.

Utvikling siste år

SpareBank 1 SMN har vært aktiv i finansieringsmarkedet i 2012 og utstedt lån både innenlands og i utlandet.

Konsernets likviditetssituasjon per 31. desember 2012 er tilfredsstillende. Konsernet økte sine likvide eiendeler blant annet gjennom obligasjoner deponert i Norges Bank i løpet av året. SpareBank 1 SMN hadde ved årsskiftet tilfredsstillende likviditet. Det var 1,1 milliarder kroner i kontanter og innskudd i Norges Bank, 2,9 milliarder i utlån og fordringer på kredittinstitusjoner og 17 milliarder i sertifikater og obligasjoner. Det meste av verdipapirporteføljen kan brukes som sikkerhet for lån i Norges Bank. Av konsernets totale innlånsvolum ved årsslutt er det omlag 7,6 milliarder kroner som skal refinansieres i 2013. SpareBank 1 SMN hadde ved utgangen av 2012 flyttet om lag 30 milliarder kroner av de best sikrede boliglån inn i SpareBank 1 Boligkreditt, samt 0,6 mrd av godt sikrede næringseiendomslån til SpareBank 1 Næringskreditt. Banken forventer at disse foretakene vil utgjøre en viktig del av konsernets finansiering i 2013.

For å redusere bankens motpartsrisiko, har banken inngått avtaler om sikkerhetsstillelse ved derivathandler (såkalte CSA-avtaler) mot sentrale motparter. Dette innebærer at eksponeringen mot bankens mest sentrale motparter blir vesentlig redusert gjennom at banken eller dens motparter må stille sikkerhet når verdien på inngåtte forretninger overstiger en på forhånd avtalt terskel.

Porteføljeinformasjon

Tabell 16 - Minimumskravet til ansvarlig kapital for markedsrisiko, herunder posisjonsrisiko, motpartsrisiko, oppgjørsmarkedsrisiko, valutarisiko og varerisiko

	Konsolidert	Morbank
Posisjonsrisiko	220	219
Egenkapitalinstrumenter	15	14
Gjeldsinstrumenter	205	205
Andeler i verdipapirfond	0	0
Derivater	0	0
Kredittderivater	0	0
Emisjoner	0	0
Motpartsrisiko (I handelsporteføljen)		
Motpartsrisiko utenfor handelsporteføljen		
Standardmetoden	0	0
IRB-metoden	0	0
Oppgjørsmarkedsrisiko		
herav 5 - 15 dager	0	0
herav 16-30 dager	0	0
herav 31-45 dager	0	0
herav > 45 dager	0	0
Valutarisiko		
Varerisiko		
Sum	220	219

Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen:

Tabell 17 - Opplysninger om investeringer fordelt etter formål

(mill kr)	2012	2011
Til virkelig verdi over resultat	691	536
Børsnoterte	106	132
Unoterte	585	404
Tilgjengelig for salg	71	62
Børsnoterte	25	11
Unoterte	46	51
Til amortisert kost	16	13
Børsnoterte		
Unoterte	16	13
Sum aksjer og andeler	778	611

Tabell 18 - Oversikt over motpartsrisiko for derivater

Sum valuta- og kontraktssum		Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelse
Sum rentederivat	178.005	2.948	-2.667
Sum valutaderivat	20.765	323	-205
Sum	198.770	3.271	-2.872

3.4 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, systemer, menneskelig feil eller eksterne hendelser. Eksempler på slike hendelser kan være feil som begås av ansatte, det kan forekomme svakheter i produkter, prosesser eller systemer, eller banken kan påføres tap utenfra gjennom bedragerier, brann, naturskader mv.

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentlige av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet.

SpareBank 1 SMN er opptatt av å øke sin kompetanse på styring av operasjonell risiko, og har derfor etablert et tett samarbeid med SpareBank 1 SR-Bank ASA, SpareBank 1 Nord-Norge, Bank 1 Oslo Akershus, Sparebanken Hedmark og Universitetet i Stavanger for videreutvikling av rammeverket for analyse av operasjonell risiko og etablere verktøy for en bedre kvantifisering av operasjonell risikoeksponering.

Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå i SpareBank 1 SMN. Ledernes viktigste hjelpemidler i arbeidet er faglig innsikt og lederkompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingsystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger bidrar også til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet. Eventuelle svakheter og forbedringstiltak rapporteres oppover i organisasjonen.

SpareBank 1 SMN legger vekt på fullmaktstrukturer, gode rutinebeskrivelser og godt definerte ansvarsforhold gjennom leveranseavtaler mellom de ulike divisjonene som elementer i et rammeverk for å håndtere den operasjonelle risikoen.

Styret holdes oppdatert på status for operasjonell risiko gjennom blant annet og den årlige internkontrollrapporteringen.

I tillegg mottar styret en årlig uavhengig vurdering fra internrevisjonen og ansvarlig revisor på konsernets risiko og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

I arbeidet med å sikre en kontinuerlig forbedring i alt som SpareBank 1 SMN gjør, benyttes et eget registrerings- og oppfølgingsystem (Risiko Informasjonssystem). Dette systemet bidrar til en bedre struktur og oppfølging av risiko, hendelser og forbedringsområder. Dette systemet, sammen med den rapporteringen som gjennomføres, utgjør en viktig erfaringsbase for operasjonell risiko. Alle operasjonelle hendelser som potensielt kan medføre tap eller der tap har oppstått, registreres i basen. Forbedringstiltak skal vurderes og iverksettes der dette finnes hensiktsmessig.

Konsernet har et bredt anlagt forsikringsprogram som vil fange opp vesentlige deler av tapene ved større hendelser og katastrofer. For disse hendelsene er det tegnet ansvars- og kriminalitetsforsikringer samt eiendoms-, innbo- og løssøreforsikringer. I tillegg har konsernet tegnet flere typer personalforsikringer. Forsikringene er meget kostnadseffektive og tar primært sikte på å dekke større tapshendelser.

Metode

Konsernet benytter basismetoden ved beregning av kapitalbehov for operasjonell risiko.

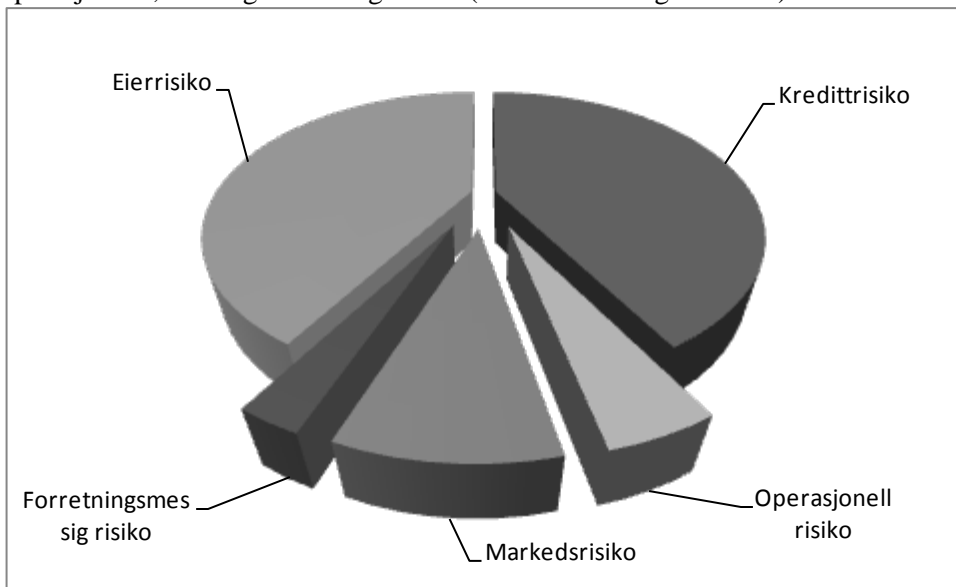
4. ØKONOMISK KAPITAL (PILAR 2)

4.1 Oppsummering

Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den økonomiske kapitalen i utgangspunktet skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av en ett års horisont. For eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen er det imidlertid lagt til grunn et konfidensnivå på 99,5 prosent som er i tråd med antatt krav i Solvency II-regelverket som er under utvikling.

Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital, men beregningen forutsetter allikevel i noen tilfeller bruk av kvalitative vurderinger.

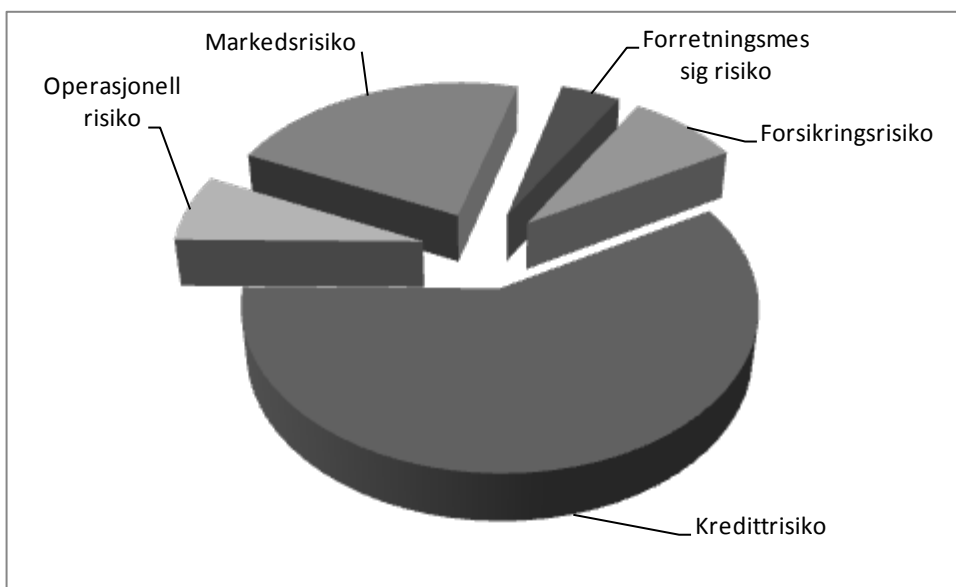
I tabellen nedenfor vises fordelingen av økonomisk kapital på de ulike risikogrubbene med utgangspunkt i risikoeksponering pr 31.12.12. Ved årsskiftet er det beregnet økonomisk kapital for kreditt- markeds-, operasjonell-, eier- og forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko).

Figur 8 - anvendelse av økonomisk kapital pr risikoområde

Eierrisiko utgjør en vesentlig del av kapitalanvendelsen i SMN. I figuren nedenfor er eierrisikoen fordelt på de ulike risikogrubbene. Kredittisiko utgjør den vesentligste delen av risikoeksponeringen. SMN er indirekte eksponert for kredittisiko via BN Bank ASA SpareBank 1 Gruppen, Bank 1 Oslo, SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt.

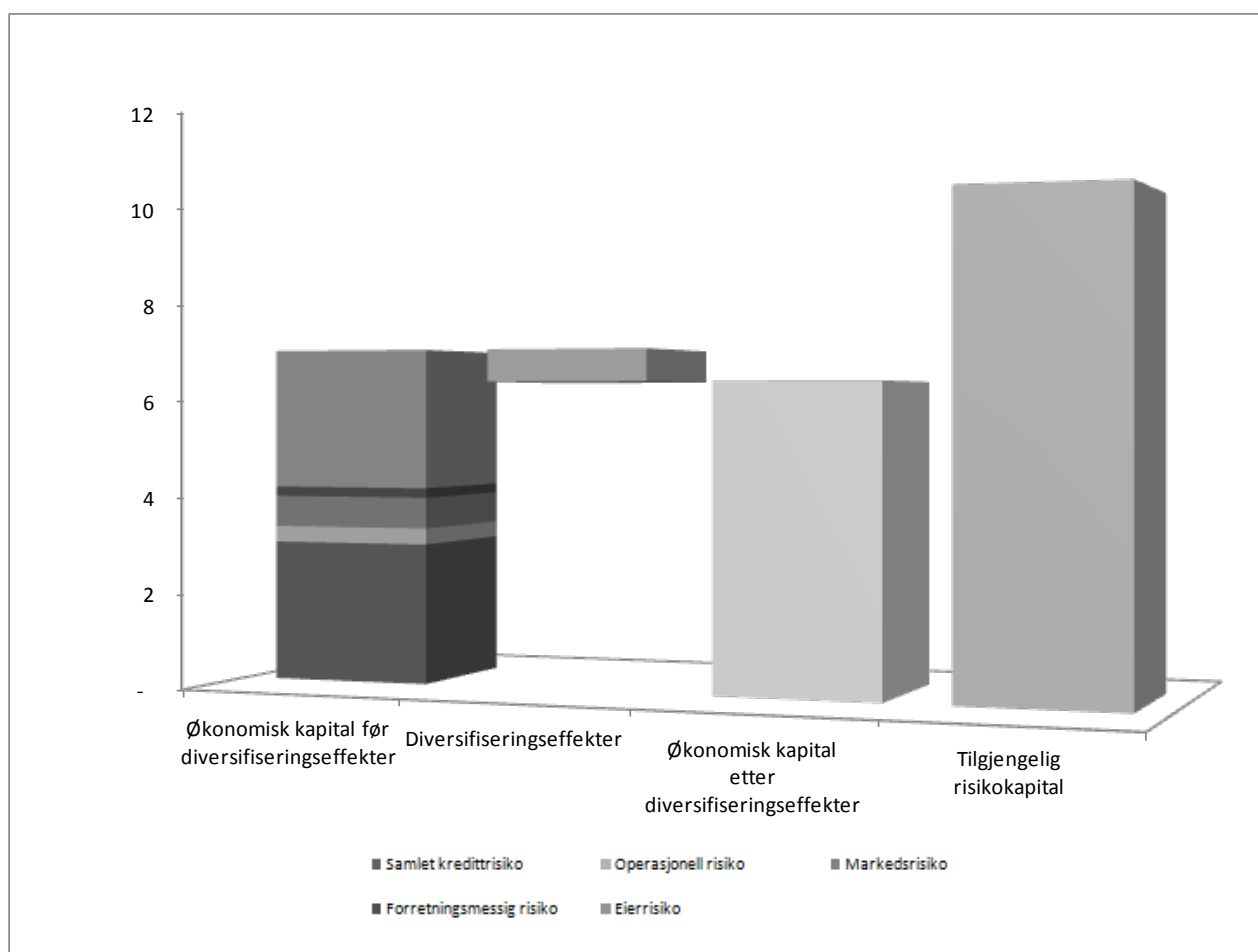
I tillegg utgjør markedsrisiko en vesentlig risikotype. Dette er i hovedsak eksponeringer via SpareBank 1 Gruppen.

Figur 9 - eierrisiko fordelt pr risikotype

Figuren nedenfor vises økonomisk kapital pr. 31.12.12. I tillegg er det gjort en sammenligning av behovet for økonomisk kapital mot faktisk egenkapital og fondsobligasjon (hybridkapital) pr. 31.12.12

Figur 10 - behov for økonomisk kapital ift tilgjengelig egenkapital

Totalt behov for økonomisk kapital pr. 31.12.12 er beregnet til 7,1 mrd. kroner før diversifiseringseffekter. Når en tar hensyn til diversifiseringseffekter mellom risikogrupperne er behovet for økonomisk kapital beregnet til 6,4 mrd. kroner. Diversifiseringseffekten viser den risikoreducerende effekten konsernet oppnår ved å arbeide innen flere risikoområder som ikke kan påregnes å medføre uventede tap samtidig.

Tilgjengelig egenkapital inkludert fondsobligasjon utgjorde 10,3 mrd. kroner ved årsskiftet.

SpareBank 1 SMN har i kapitlene nedenfor redegjort nærmere for rammeverk og styring av de risikotypene som ikke dekkes av Pilar 1 Minimumskrav til ansvarlig kapital samt gi en nærmere beskrivelse av beregningen av økonomisk kapital for kreditt-, markeds- og operasjonell risiko der den avviker fra de regulatoriske beregningene.

4.2 Kredittrisiko

Styring og kontroll

Styring og kontroll av kredittrisiko er nærmere beskrevet i kapittel 3.1.

Modellbeskrivelse og anvendelse

Konsernet bruker i all hovedsak de samme modeller og tilnæringer ved beregning av økonomisk kapital som ved beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital. Det er imidlertid noen forskjeller.

Ved beregning av økonomisk kapital for kredittrisiko for bedriftsmarkedet beregnes risikoparameteren Tapsgrad Gitt Mislighold basert på interne modeller. SpareBank 1 SMN sine interne estimater for Tapsgrad Gitt Mislighold er lavere enn den myndighetsfastsatte sjablongverdien på 45 %.

Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Beregningen av minimumskrav til ansvarlig kapital tar heller ikke hensyn til konsentrasjonsrisiko i porteføljen. Konsentrasjonsrisiko defineres som den risiko som oppstår ved å konsentrere eksponeringen mot en enkelt kunde, bransje, geografisk område - eller mot engasjementer der sikkerhetene har like risikoegenskaper. SpareBank 1 SMN beregner økonomisk kapital for å ta hensyn til denne type risiko.

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for kredittrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

4.3 Markedsrisiko

Styring og kontroll

Styring og kontroll av markedsrisiko er nærmere beskrevet i kapittel 3.2.

Modellbeskrivelse og anvendelse

Konsernet rapporterer regulatorisk kapital (pilar 1) i henhold standardmetoden for markedsrisiko. Det beregnes økonomisk kapital for rente-, valuta- og verdipapirrisiko for SpareBank 1 SMN. Grunnlaget for beregningen er stresstester som tar utgangspunkt i scenario med stor markedsforstyrrelse. Måling av økonomisk kapital er et viktig verktøy i forbindelse med intern rammestyring og kapitalallokering.

Beregningene av økonomisk kapital avviker ikke bare modellmessig, men også porteføljemessig fra de regulatoriske kapitalberegningene. Dette skyldes blant annet at de interne beregningene av økonomisk kapital inkluderer renterisiko utenfor handelsporteføljen, hvilket ikke er underlagt standardmetodens minimumskrav til kapital.

Tabellen nedenfor illustrerer den resultatmessige effekten av stresstest utført ved full rammeutnyttelse. Risikoaktivitetene knyttet til handel i valuta, renter og verdipapirer vil skje innenfor de til enhver tid vedtatte rammer, fullmakter og kredittlinjer på motparter. SpareBank 1 SMN har moderat renterisiko, og tar i svært begrenset omfang aktivt renterisiko i forbindelse med handelsaktivitetene. Virksomhetens inntekter skal i størst mulig grad skapes i form av kundemarginer. Dette for å oppnå størst mulig stabilitet og sikkerhet i inntjeningen.

Tabell 19 - rammer for markedsrisiko

Hovedramme	Markedssjonn	Estimert resultateffekt i mnok
Valutaeksponering	10-20% endring	40
Renteeksponering	200 bpv parallellskift	160
Spreadrisiko	Opptil 4%-poeng spreadutg	190
Ramme aksjerisiko	30-48 % verdifall	390

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for markedsrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

4.4 Operasjonell risiko

Styring og kontroll

Styring og kontroll av operasjonell risiko er nærmere beskrevet i kapittel 3,4

Økonomisk kapital

Kapital for operasjonell risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter pilar 2. Kapitalbehovet er beregnet med utgangspunkt i basismetoden. I tillegg vurderer konsernet behovet for påslag i kapitalbehovet knyttet til kvaliteten på styring og kontroll.

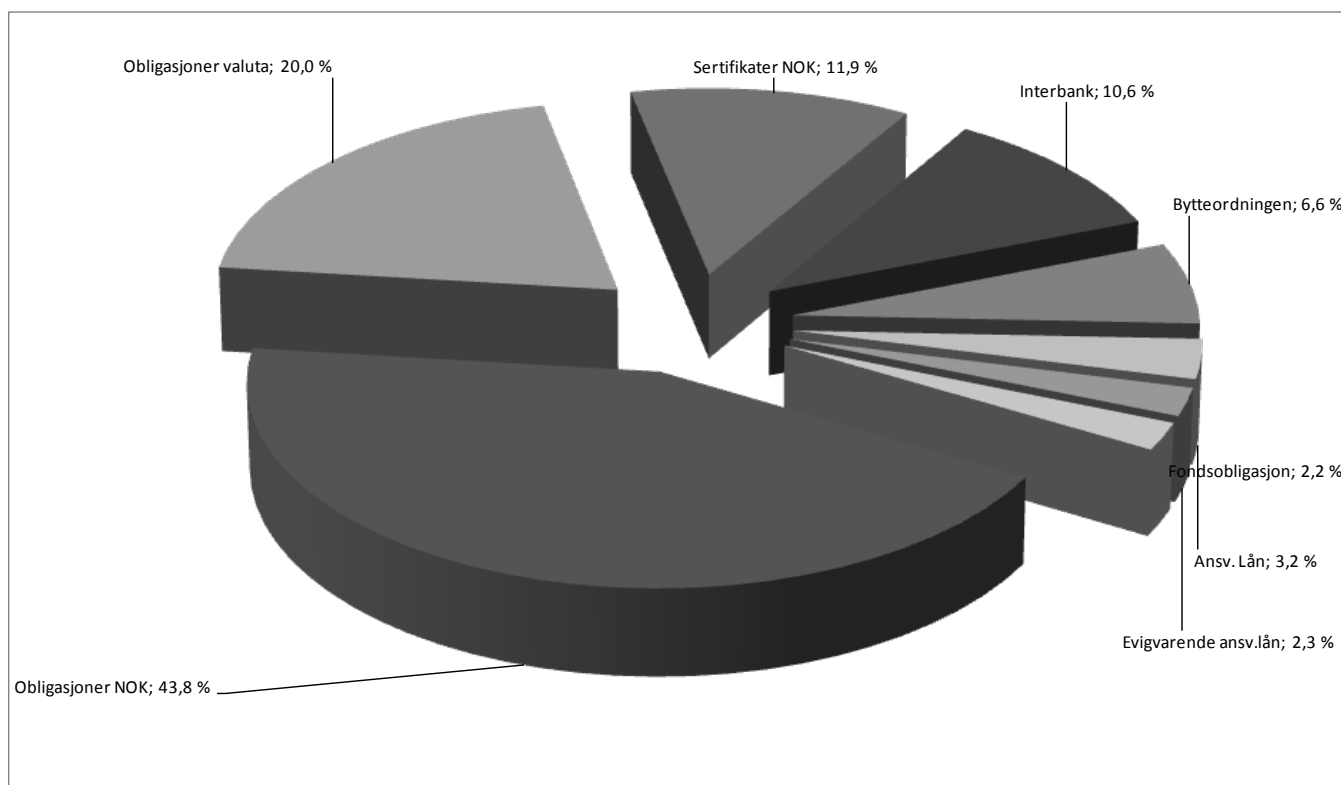
4.5 Likviditetsrisiko

Styring og kontroll

Styring og kontroll av likviditetsrisiko er nærmere beskrevet i kapittel 3.3.

Sprednings- og løpetidsinformasjon

Figurene nedenfor illustrerer spredningen i konsernets innlånskilder og -markeder per 31.12.2012.

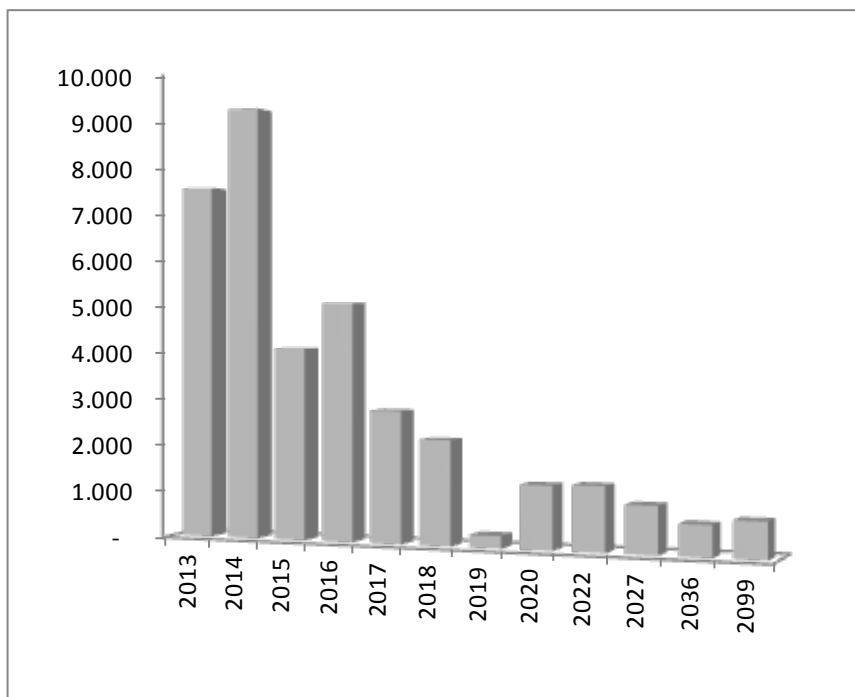
Figur 11 - sammensetning av pengemarkedsfinansiering

Innlån via EMTN (bankens juridiske program for innlån i Europa) står for 27 prosent av totale innlån. Denne gruppen består av både åpne og rettede lån.

Kreditspreadene har vært høyere enn normalt også gjennom 2012. Fremtidige strengere regulering av likviditetsområdet kan ha vært en medvirkende årsak til dette.

Likviditetsindikatorne som definert i Finanstilsynets modul for likviditetsrisiko utgjør ved årsskiftet 110,8 % for likviditetsindikator I (over 1 år) og 119,3 % for likviditetsindikator II (over 1 måned).

Figuren nedenfor illustrerer innlånsporteføljens forfallstruktur fra og med årsslutt 2012.

Figur 12 - forfallsprofil funding (tall i mrd nok)

Økonomisk kapital

Banken holder ikke økonomisk kapital for likviditetsrisiko.

4.6 Eierrisiko

Definisjon

Eierrisiko er risikoen for at SpareBank 1 SMN blir påført negativt resultat fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 SMN har en vesentlig eierandel og innflytelse. SpareBank 1 SMN har i hovedsak eierrisiko gjennom eierandelen i SpareBank 1 Gruppen, Bank 1 Oslo ASA, BN Bank ASA, SpareBank 1 Næringskreditt AS og SpareBank 1 Boligkreditt AS.

Styring og kontroll

SpareBank 1-bankene driver alliansesamarbeidet og utvikling av produktselskaper gjennom det felles eide holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen AS. SpareBank 1 Gruppen AS eies av SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Hedmark, Samarbeidende Sparebanker AS (20 sparebanker på øst- og nordvestlandet), samt Landsorganisasjonen/fagforbund tilknyttet LO. SpareBank 1 SMN sin eierandel i Sparebank 1 Gruppen er 19,5 prosent.

SpareBank 1 Gruppen har også administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i bankene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevarer, kompetanse, felles prosesser/ utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt. Alliansen driver også utviklingsarbeid gjennom tre kompetansesentra innenfor Læring (Tromsø), Betaling (Trondheim) og Kredittmodeller (Stavanger).

I styret i SpareBank 1 Gruppen møter administrerende direktører fra eierbankene SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Hedmark og Samarbeidende Sparebanker AS i egenskap av deres eierskap. Eiernes administrerende direktører er også styremedlemmer i Styret for Alliansesamarbeidet.

SpareBank 1 Boligkreditt AS driver som kredittforetak etter konsesjon gitt av Finanstilsynet. Det er eiet av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Foretaket ble startet 18. august 2005. Den enkelte sparebanks

eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt AS er basert på andelen overførte lån fra den respektive eierbank. SpareBank 1 SMNs eierandel utgjorde 18,2 prosent, pr 31.12.12 og SpareBank 1 SMN er representert i henholdsvis styret, representantskapet og Generalforsamlingen.

Metode for beregning av økonomisk kapital

SpareBank 1 SMN beregner økonomisk kapital for eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen med utgangspunkt i SpareBank 1 Gruppens egen kapitalvurderingsprosess og vurderinger av økonomisk kapital.

Økonomisk kapital for eierrisikoen for øvrige tilknyttede selskap tar utgangspunkt i selskapene interne kapitalvurderingsprosesser. Figur 9 viser sammensetningen av eierrisikoen ved utgangen av 2012.

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for eierrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

4.7 Forretningsrisiko

Definisjon

Forretningsrisiko er risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen eller myndighetenes reguleringer.

Styring og kontroll

Forretningsrisikoen styres gjennom strategiske analyser av bl.a. eksterne markedssituasjoner og mulige endringer i rammebetingelsene. Konsernet er opptatt av å utvikle et godt diversifisert inntektsgrunnlag, slik at en eventuell svikt innenfor enkelte produktgrupper eller kundesegmenter ikke skal få vesentlige konsekvenser.

SpareBank 1 SMN er godt posisjonert til å møte nye utfordringer. Konsernet har gjennom mange år vist betydelig omstillingsevne og vilje. Konsernet har over tid utviklet kostnadseffektiv drift i kombinasjon med kontinuerlig kompetanseheving og utvidelse av virksomheten hva gjelder produktbredde og geografi. SpareBank 1 SMN har gjennom flere år lagt systematisk vekt på verdikjedetinking i utvikling av sine produkter og tjenester.

Metode for beregning av økonomisk kapital

Beregning av økonomisk kapital tar utgangspunkt i volatiliteten i den delen av SpareBank 1 SMN sine inntekter og kostnader hvor det ikke er allokert kapital gjennom andre risikokategorier. Volatiliteten beregnes på bakgrunn av elementer som mulig endring i kundeadferd som følge av alvorlig økonomisk tilbakeslag, endring i konkurransesituasjon eller produktinnovasjon.

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for forretningsrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

4.8 Strategisk risiko

Definisjon

Strategisk risiko er risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsinger.

Styring og kontroll

SpareBank 1 SMN har årlig en strategiprosess som involverer styre, ledelsen og divisjonene i arbeidet. En sentral del av strategiprosessen er å evaluere konsernets styrker, svakheter, trusler og muligheter. Arbeidet ender ut i et strategisk målbilde for de neste 3 år med en tilhørende forretningsplan.

Konsernledelsen foretar både månedlig og kvartalsvis evaluering av konsernets prestasjoner og strategiske retning. Det foretas også en periodisk oppfølging av strategisk retning og det strategiske risikobildet i styret.

Metode for beregning av økonomisk kapital

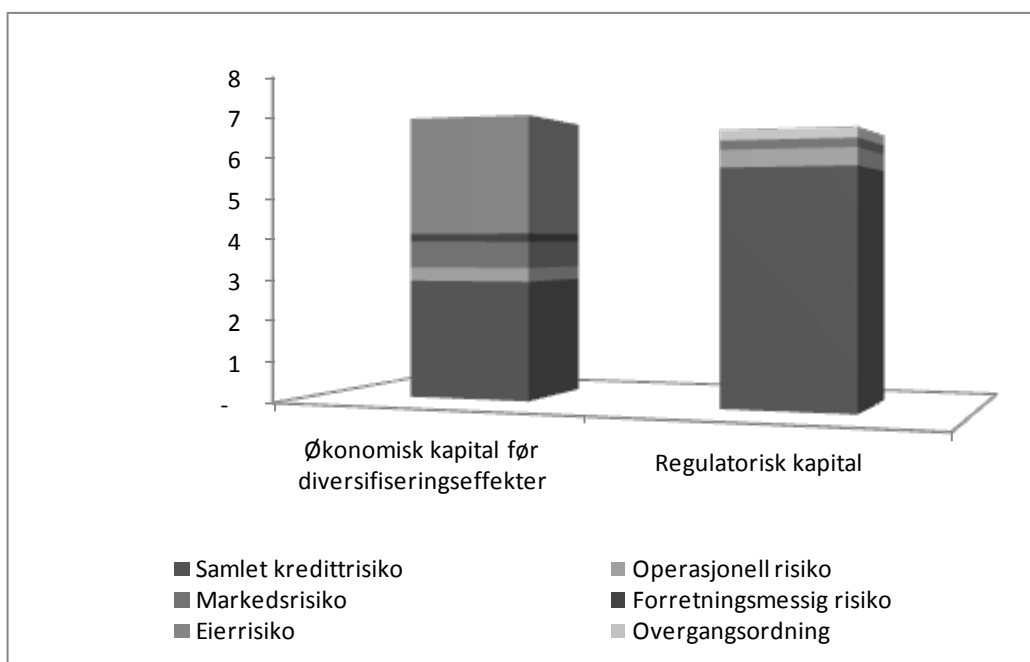
SpareBank 1 SMN beregner økonomisk kapital basert på en risikoanalyse av konsernets strategiske risikobilde med tilhørende scenarioanalyser.

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for strategisk risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

5. SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV

I grafen nedenfor er det gjort en sammenligning mellom minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) og behovet for økonomisk kapital (Pilar 2). Det er også redegjort for hovedårsaken til forskjellene mellom de to pilarene.

Figur 13 - sammenligning økonomisk vs regulatorisk kapitalbehov

Hovedforskjellene mellom økonomisk kapital (Pilar 2) før diversifiseringseffekter på 7,1 mrd. kroner og minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) på 6,6 mrd. kroner (før overgangsregler) skyldes i hovedsak:

- **Kredittrisiko:**
 - *PD*: Ved beregning av økonomisk og regulatorisk kapitalbehov, benyttes PD for den enkelte motpart. På grunn av særskilte krav til sikkerhetsmarginer er nivået på den regulatoriske PD høyere enn den økonomiske.
 - *Tapsgrad Gitt Mislighold (LGD)*: Banken benytter grunnleggende IRB metode ved beregning av kapitalkrav på eksponeringer mot foretal. Ved beregning av økonomisk kapital for kredittrisiko for stater, institusjoner og foretak beregnes risikoparameteren Tapsgrad Gitt Mislighold basert på interne modeller, mens den ved beregning av minimum ansvarlig kapital er sjablongmessig

fastsatt i henhold til Forskrift om Kapitalkrav og er på 45 %.

For IRB-eksponeringer mot massemarked er det definert et gulv på LGD på 10 %, dette medfører at gjennomsnittlig LGD er høyere for regulatoriske formål enn det bankens interne modeller tilsier.

Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. SpareBank 1 SMN sine interne estimater for Tapsgrad Gitt Mislighold er vesentlig lavere enn de myndighetsfastsatte sjablongverdiene.

- *Konsentrasjonsrisiko*: IRB-regelverket forutsetter at utlånsporteføljene er så godt diversifisert at hvert enkelt engasjement isolert sett ikke påvirker risikoen i porteføljen. Denne forutsetningen er troverdig i forhold til eksponeringer mot PM-engasjementer, men bedriftsmarkedsporteføljen har konsentrasjoner, både i forhold til store enkeltengasjement og i forhold til bransjesammensetning. Banken beregner derfor behovet for økonomisk kapital for å hensynta konsentrasjonsrisiko knyttet til størrelse og bransje.
- *Eierisiko*: Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for eierisiko i tilknyttede selskaper tilsvarende 2.9 mrd nok.. I forbindelse med beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) går eierposten i Sparebank1gruppen til fradrag med 50 % i konsernets kjernekapital og 50 % i tilleggskapitaln, og gjenspeiles dermed ikke direkte i minimumskravet til ansvarlig kapital. BN Bank SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt konsolideres forholdsmessig
- *Forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko)*: Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko), mens denne ikke er egen risikoform ved beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital.
- *Diversifiseringseffekter*: Diversifiseringseffekter oppstår fordi ulike aktivaklasser/risikotyper ikke er perfekt korrelert. Det medfører at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehov for hver enkelt risikokategori. I vurderingen av nødvendig økonomisk kapital hensyntar banken disse effektene. Diversifiseringseffektene tar utgangspunkt i observerte korrelasjoner, disse er så justert for å hensynta risikoen for at korrelasjonen vil bli sterkere i en nedgangskonjunktur.